

HIUMAA

MAJANDUSÜLEVAADE

2016

HIUMAA
MAJANDUSÜLEVAADE

2016

SISUKORD

Saateks	3
2016. aasta Eesti majandusülevaade	6
Poliitiliste riskide kiuste on maailmamajandus tugevamaks muutunud	9
Hiiumaa majanduse üldnäitajad	12
Eksport Hiiumaa majanduses	14
Majandusharude lühiülevaade	
Põllumajandus	15
Metsandus	17
Kalandus	19
Tööstus	
Toiduainetööstus	21
Puidutööstus	23
Plastitööstus	25
Muu tööstus.....	27
Ehitus	29
Kaubandus	32
Turism	34
Transport.....	36
Loomemajandus.....	38
Muud.....	39
Kinnisvaraturg.....	41
Töö ja palk.....	43
Laenud ja hoiused.....	45
Emmaste vald.....	46
Hiiu vald	48
Käina vald.....	50
Pühalepa vald	52
Hiiumaa ettevõtlus on saanud hoogu LEADER toetusmeetmetest.....	54
Hiiumaa arengustrateegia 2020+ seire.....	57
Hiiumaa edukad ettevõtted 2016	60
2016. majandusaasta kokkuvõtteks	62

SAATEKS

Kakskümmend aastat järjest on hiidlastel traditsiooniks novembrikuus vaadata tagasi eelmisele majandusaastale. Kuigi lõppu näitab järeline kalendriaasta, saame ettevõtluses ja majanduses toimunud terviklikult analüüsida alles siis, kui äriregistrile on esitatud majandusaasta aruanded, mis on käesoleva majandusülevaate allikaks.

Veel kümme aastat tagasi oli sellist väikese maakonna majandust kokkuvõtvat ülevaadet üsna keeruline koostada, sest andmete kogumine oli käsitöö. Täna on tänu e-riigile võimalik kasutada andmebaasidest otsepäringuid ning erinevaid aruandeid ja statistikat. Faktidest ei pea enam puudust tundma, kuid nende interpreteerimine vajab endiselt asjatundlikkust.

Milline siis oli Hiiumaa aasta 2016 ja missugust mõju avaldasid selle aasta sündmused majandusele?

Pea terve aasta hoidis hiidlast ärevil parvlaevateema mandri ja saare vahelises liikluses. Vedaja vahetus ei kujunenud just sujuvaks. Meenutuseks: perioodil 30.09.2006–30.09.2016 opereeris Heltermaa–Rohuküla ja Kuivastu–Virtsu ning Triigi–Sõru parvlaevaliine Saaremaa Laevakompanii tütarettevõtte Väinamere Liinid OÜ. Uus vedaja, TS Laevad OÜ, on ASI Tallinna Sadam kontserni kuuluv ettevõtte.

TS Laevad teatas 31. augustil, et tulenevalt uute laevade valmimisest edasilükkumisest tagab ettevõtte laevaliikluse alates 1. oktoobrist nelja asenduslaevaga, milleks on parvlaevad St.Ola, Harilaid, Hiiumaa ja Regula. Esialgse plaani kohaselt pidid Rohuküla–Heltermaa laevaliini teenindama Regula ja Harilaid. Maavanem reageeris teatele teravalt, hinnates väikese Harilaiu kasutamist põhilaevana vastuvõetamatuks. Hiiu Maavalitsus ei nõustunud olukorraga, kus Hiiumaa ja mandri vahelisel liinil langeb veovõime alla kriitilise piiri. Ettevõtjad olid olukorra tõttu väga murelikud.

Rekordiliselt madal veetase

2016. aasta sügisel oli laevaliiklus Heltermaa–Rohuküla liinil korduvalt häiritud ka ülimadala veetaseme tõttu, mille peale tegi maavanem majandus- ja kommunikatsiooniministeriumile ettepaneku kehtestada sellised veeteede seisundi nõuded, mis tagaksid häireteta parvlaevavahenduse mandri ja suursaarte vahel ning ka Hiiumaa ja Saaremaa vahel. Seoses ekstreemselt madala veetasemega Läänemerel, mis häiris graafikujärgset parvlaevaliiklust mandri ja Hiiumaa vahel, otsustati 21.–25. oktoobril 2016 teha Rukki kanali hooldustöid ja ka kivid eemaldada kanali põhjast.

Jõuluks jõudis liinile esimene uus parvlaev, Türgis valminud Leiger. Koos uute laevadega valmis uus elektrooniline pileti- ning sadamateeninduse süsteem ja hiidlastel jäi aasta lõpus 2017. aastalt oodata läbi aegade parimat üleveoteenust. Ettevõtjate murekoorem hakkas tasapisi lahenuma.

Ka Hiiumaa ja Saaremaa vahelises ühenduses toimusid muutused. 5. veebruaril 2016 toimus Riias Sõru–Triigi liinil sõitma hakkavale parvlae-

vale Soela kiilu paigaldamise tseremoonia. Etteruttavalt olgu öeldud, et laev jõudis liinile 2017. aasta maikuust.

1. oktoobrist 2016 toimus operaatori vahetus ka Saaremaa ja Hiiumaa vahelisel parvlaevaliinil. Vedajaks tuli AS Kihnu Veeteed. Operaatoriga koos vahetus Soela väina ületav parvlaev, laevaühendusse auku ei jäänud. Oktoobri esimestel nädalatel teenindas liini pisut väiksem asenduslaev Reet, kuid edaspidi oli kasutusel jääklassiga ja mõnevõrra suurem laev Subsea Seven. Selle veovõime jäi ikkagi võrreldes varasema laeva, Kõrgelaiuga, väiksemaks. Ka ei toimunud madalhoajal igapäevast liiklust, mis seadis toorpiima üleveo Saaremaa piimatööstusesse ebamõistlikku olukorda. MKM on lubanud väiksema laeva liinile toomisega igapäevast aastaringset ühendust ja selle nimel tuleb saareelanikel ja ettevõtjatel edasi võidelda, et oleks tagatud saarte ühine majandusruum.

Lennuühendus katkes rohkem kui kaheks kuuks

Märtsis tuli teade, et hiidlasi teenindava ASI Avies lennuettevõtja sertifikaat (AOC) peatatakse 1. aprillist 2016, mille tagajärjel kuulutas majandus- ja kommunikatsiooniministeerium välja riigihanke Tallinn–Kärdla ja Kärdla–Tallinn ning Kuressaare–Tallinn ja Tallinn–Kuressaare lennuliinide teenindaja leidmiseks. Lennuteenus katkes.

Alates 20. juunist 2016 algasid taas lennud Hiiumaale ja Saaremaale. Lennuteenust osutab mõlemal liinil Leedu lennuettevõtja Transaviabaltika. Pärast pausi lennuühenduses kulub aega enne, kui reisijail taas lennuharjumus tekib.

Hiiumaa maitsete aasta

2016. aastal sai Hiiumaa kohalik toit, toitlustusettevõtjad ja tootjad suurt tähelepanu, kui maaeluministeeriumi ja MTÜ Eesti Maaturismi eestvedamisel kuulutati esimeseks Eesti toidupiirkonnaks Hiiumaa. Selle au saamisel oli otsustavaks asjaolu, et saare turismiasjalised on aastaid tähelepanu pööranud kohaliku toidu suuremale väärtustamisele meie enda ja külaliste toidulaual. Selle eesmärgi nimel on Turismiliit, Hiidlaste Koostöökogu ja Tuuru viinud kokku toidu tootjad ja tarbijad, on koolitanud sihtrühmi ja korraldanud õppereise, samuti on turundanud Hiiumaad kui puhast ja säästvat elu- ja külastuskeskkonda.

Tähelepanu ja sündmused, millega tutvustati meie maitseid, töid meie ettevõtjatele soovitud tunnustust ja kasu. Suurenes selle sektori sisene koostöö. Avati uusi toidukohti. Külastushooaja pikendamiseks toimus septembris esmakordselt edukalt Hiiumaa toidu- ja kunstinädal. Maitsete aasta töötulemused ei ole ühekordsed, vaid Hiiumaa tundus hea ja kvaliteetse toidupiirkonnana vajab järjepidevat arendust.

Mereplaneeringu otsuste aasta

Hiiu maavanem kehtestas 20.06.2016 Hiiu maakonnaga piirneval merealal maakonnaplaneeringu, millega käsitletud üle kolmekümne tegevuse merealal. Rahandusministerium jõudis planeeringu järelevalvega seiskohale, et planeering arvestab tasakaalustatult erinevate valdkondade

arenguvajadusi, luues eeldused majandusliku, sotsiaalse, kultuurilise ja looduskeskkonna pikaajaliste huvidega arvestamiseks. Planeeringu kehtestamine tekitas omajagu vastumeelsust tuuleparkide vastaste seas ja pingeid hiidlaste muidu nii ühtehoidvas kogukonnas.

Samasse aastasse jäi ka Hiiu maakonnaplaneeringu ja planeeringu keskkonnamõtjude strateegiline hindamine. Planeeringu kehtestamiseni võib jõuda 2017. aasta lõpuks.

Hiiumaa arenduskeskuse – Sihtasutus Tuuru – eestvedamisel esitati Ettevõtlaste Arendamise Sihtasutuse “Regionaalsete kompetentsikeskuste arendamine” ideekavandite vooru projekt meretuule kompetentsikeskuse loomiseks Hiiumaale. Kahjuks ei leidnud mitte ükski esitatud kaheksast ideest heakskiitu, kuid idee keskus rajada ei kao. Meretuuleenergeetika areng võimaldaks Hiiumaal tekitada majanduskasvu, mis omakorda looks uusi töökohti nii elektrituulikute hooldussektoris kui ka tehnoloogiaarenduses ja hilisemas tuuleparkide seires. Soovides, et see oskusteave tekiks just Eestisse, tuleks meil endal juba täna panustada teadus- ning arendustegevusesse. Hiiu maakonna arengudokumentides on saare ühe peamise taastuvenergia allikana nimetatud tuult ja alates 12 km kaugusele Hiiumaa rannajoonest on planeeritud võimalikud tuuleparkide arendusalad. Hiiumaale tähendaks see saare majandusaktiivsuse ja konkurentsivõime märkimisväärset kasvu.

2016. aasta läheb ajalukku ka kui haldusreformi esimene aasta. Hiidlaste jaoks ei kulgenud kokkulepetele jõudmine just eriti üksmeelselt, kuid aruteludes peitub edasiviiv jõud ja tänaseks on üks Hiiumaa vald teoks saanud. Oleme jäänud küll ilma suuremast ühinemistoetusest, millest tehtavad investeeringud oleksid võinud toetada elu- ja ettevõtluskeskkonda meie saarel. Seda rohkem nutikust on meil vaja koos edasiminekku, et Hiiumaa lippu kõrgel hoida.

Tahan loota, et tulevikus mäletame aastat 2016 Hiiumaal kui murede ja pingete aastat, mil siiski pandi alus paremale tulevikule.

Majandusülevaate koostajad on väga tänulikud kõigile osapooltele, kes selle ilmumisele kaasa aitasid ja soovime sülega edu ja energiat meie ettevõtlikele inimestele ja ettevõtetele meie majanduse vedamiseks!

Ülevaate koostajate nimel

Aivi Telvik

*Hiiu Maavalitsuse arenguosakonna ja
SA Tuuru juhataja*

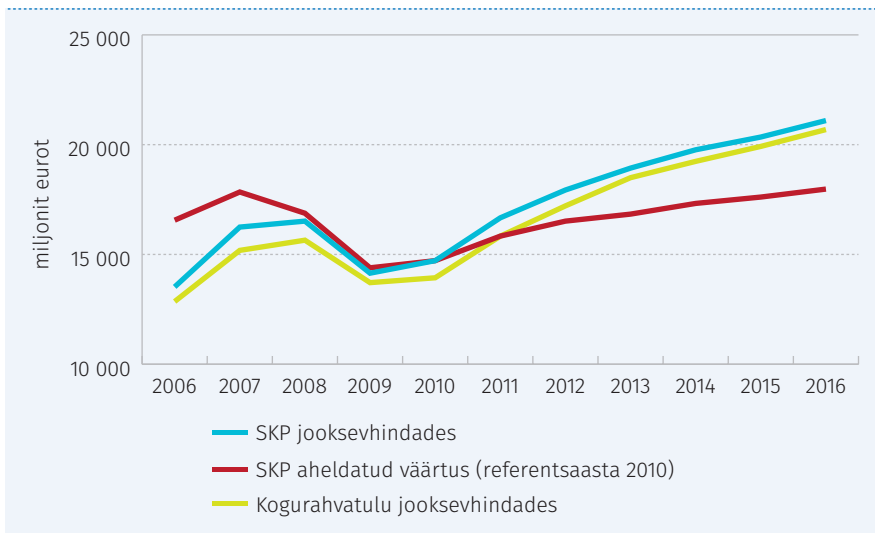
2016. AASTA EESTI MAJANDUSÜLEVAADE

Makromajanduslik olukord

Eesti majanduskasv kiirenes 2016. aastal 1,6%ni. Kasvu kiirenemise taga olid aasta lõpus paranenud ekspordivõimalused, mis tõstsid äri sektori kindlustunnet ja majandusaktiivsust. Oluline osa SKP kasvust tuli kiire käibemaksu ja aktsiiside laekumise toel kasvanud netotootemaksudest. Tegevusaladel toodetud lisandväärtuse kasv kiirenes 1,1%ni, andes majanduskasvu 0,9 protsendipunkti. Kasvu vedasid kogu aasta vältel valdavalt sisetarbimisele suunatud tegevusalad, eeskätt info ja side, kaubandus ning maanteetransport. Teiste logistikasektori harude mõju SKP kasvule jäi transiidi vähenemise tõttu endiselt negatiivseks. Tööstuse lisandväärtus kasvas tagasihoidlikult (0,8%), kuna mitmes keskmisest kõrgema lisandväärtusega tööstusharus tootmine langes. SKP kasvu piiras enim põllumajandus, mille lisandväärtust mõjutas teraviljasaagi vähenemine. Negatiivselt panustas SKP kasvu veel põlevkiviga seotud energiasektor ja mäetööstus, kus lisandväärtus vähenes tootmismahtude ja kasumlikkuse languse koosmõjul.

Sisenõudluse areng oli 2016. aastal sarnane eelneva kolme aasta omaga ning selle osakaal SKP-s püsis endiselt madalal (97,7%). Jätkus nii eritarbimise kiire kasv kui investeringute vähenemine. Tarbimise kasvu-

Eesti sisemajanduse koguprodukti ja rahvatulu muutumine

Allikas: Statistikaamet, 2017

tempo aeglustus veidi, kuid ületas endiselt majanduskasvu üle kahe korra. Investeeringute langus samas pidurdus ja varude suurenemine toetas sisenõudlust.

2016. aasta oli tarbijate jaoks endiselt äärmiselt soodne – palgakasv kiirenes, tööhõive kasv jätkus, sotsiaaltoetused suurenesid oluliselt ja tarbijahinnad sisuliselt ei tõusnud. Tarbijakindlus jäi aasta keskmisena eelnevale kahele aastale veidi alla, kuid pärast kevadist madalseisu oli selle trend stabiilselt paranev. Elanike tarbimiskulutused kasvasid aeglasemas tempos võrreldes sissetulekute kasvuga ehk kodumajapidamiste säästumäär kasvas. Eratarbimise reaalkasv oli 2016. aastal 4%. Suureneva säästmisega käsikäes investeerisid elanikud aktiivselt eluruumidesse (aastakasv 12% Statistikaameti andmeil). Vaatamata eluasemeturu aktiivsusele ja mõõdukale hinnatõusule kasvas eluasemelaenude jääk samal ajal vaid 5,3%.

Ettevõtlussektori investeeringud vähenesid 2016. aastal 6% ja suurima panuse sellesse andsid hooned ja rajatised, kuid vähem investeeriti ka masinatesse-seadmetesse. Investeeringud transpordivahenditesse, arvutitesse ja intellektuaalomandisse siiski suurenesid. Investeeringud vähenesid enamikul tegevusaladest, olulise positiivse panuse andis vaid veondus-laondussektor.

Valitsussektori investeeringud jäid samuti ootustele alla, vähenedes aastaga 10%, kuna Euroopa Liidu kaasrahastatavate projektide käivitamine viibis ja kohalikud omavalitsused lükkasid suuremad projektid ilmselt 2017. aastasse, kui investeeringute kasvu peaksid panustama kõik sektorid.

Välisõudlus ehk kaubanduspartnerite import oli 2016. aastal viimase nelja aasta tugevaim, mille mõjul pöördus kaupade ja teenuste **eksport** 3,6% kasvule. Eesti päritolu kaupadest vedas kasvu elektrimasinate ja -seadmete, põlevkiviõli, puidutoodete ning puitehitiste väljaveomahtude suurenemine. Olulisematest turgudest suurendati enam eksporti Sakamaale ja Soome. Lisaks on esile kerkinud eksootilisi sihtturge, nagu Mehhiko ja Rumeenia, mis on seotud sisedeadmete ekspordis toimunud struktuurimuutustega.

Import suurenes 4,9%, mida toetas kapitalikaupade ja tugevast tarbimisest mõjutatud tarbekaupade suurenenud sissevedu ning äri- ja reisisiteenuste sisseostmine. Kaubandustingimuste paranemine jätkus – kui ekspordihindade langus peatus, siis impordihinnad olid jätkuvalt langeses.

Jooksevkonto ülejääk oli 2016. aastal aegade suurim, ulatudes 2,7%ni SKP-st. Selle taga oli eelkõige Eesti ettevõtete välisriikides teenitud tulude suurenemine. Kaupade ja teenuste bilansi ülejääk oli eelneva aasta tasemega võrreldav.

2016. aasta suvel sai läbi kaks aastat kestnud **tarbijahindade** langus. Nafta ja toidu hinnad maailmaturul olid aasta esimesel poolel ületootmise ning globaalmajanduse nõrkuse mõjul madalad. Teisel poolaastal hakkasid hinnad tõusma, mida soodustas ka nafta ekspordivate riikide organisatsiooni OPEC sügisel saavutatud kokkulepe naftatootmist piirata.

Toidu osas hakkas kehvast saagikusest tingitud hinnatõus sügiskuudel üle kanduma siinsetesse jaehindadesse. Nende tegurite mõjul pöördusid tarbijahinnad tõusule, mis aasta lõpus kiirenes 2,2%ni.

Teenuste ja tööstuskaupade hinnamuutust kajastav baasinflatsioon oli sarnaselt paari varasema aastaga tagasihoidlik (1,2%). 2016. aastal suurenes maksumeetmete osa tarbijahindades – alkoholi, tubaka, kütuse ja gaasiaktsiisi tõstmise mõju tarbijahinnaindeksile ulatus ca 0,8%ni. Aasta kokkuvõttes jäi hindade tõus aasta alguse madalate toorainehindade tõttu siiski marginaalseks (0,1%).

Hõivatute arvu kasv pidurdus aasta kokkuvõttes 0,6%ni ning aktiivsuse tõusu tõttu suurenes tööpuudus samal ajal 6,8%ni. Hõive kasv oli kiirem sisetarbimisele tuginevas kaubanduses ning teenindavas sektoris. Tööturul aktiivselt osalevate inimeste arv kasvas ligikaudu 8000 inimese võrra, ulatudes 691 000ni, mis absoluutarvudes on võrreldav majandusbuumi ehk 2008. aasta tasemega. Tööturul osalemist on kasvatanud naiste vanaduspensioniea tõus 63. eluaastani ehk meeste vanaduspensionieani 2016. aastal.

Keskmise palga kasv kiirenes palgauuringu kohaselt 7,4%ni 2015. aasta 6% juurest. Osaliselt oli palgakasvu kiirenemise taga oluliselt suurenenud preemiate maksmine, kuid kasv kiirenes ka preemiaid arvestamata 7,2%ni. Samas maksulaekumiste statistika näitas palgakasvu püsimist 6% juures.

2016. aastal püsis **valitsussektori eelarve** ülejäägis, mis moodustas Statistikaameti esialgsete andmete kohaselt 0,3% SKP-st ehk 57 mln eurot. Ülejäägis olid kõik valitsussektori tasandid – keskvalitsus 0,1% SKP-st, sotsiaalkindlustusfondid 0,03% SKP-st ning kohalikud omavalitsused 0,2% SKP-st. Nii keskvalitsuse kui ka kohalike omavalitsuste ülejääk saavutati tänu ootustele alla jäänud investeeringute mahule. Keskvalitsuse ülejääki suurendasid ka riigieelarves oodatust väiksemaks jäänud tööjõu- ja majandamiskulud.

2016. aasta **maksukoormuseks** kujunes 34,7% SKP-st, mis oli 0,8% võrra kõrgem kui aasta varem. Maksukoormust suurendas alkoholi-, tubaka- ja kütuseaktsiisi tõstmine. Maksukoormust vähendas maksuvaba tulu tõstmine 2040 euroni aastas ja pensionide täiendava maksuvaba tulu tõstmine 2700 euroni aastas. Siiski kasvasid ka tööjõumaksud kiiremini kui SKP.

Valitsussektori **võlakoormus** langes 2016. aasta lõpuks 9,5%ni SKP-st, ilma Euroopa Finantsstabiilsusfondi mõjuta 7,3%ni SKP-st.

*Allikas: 2016. aasta majandusülevaade
(Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium 2017)*

POLIITILISTE RISKIDE KIUSTE ON MAAILMAMAJANDUS TUGEVAMAKS MUUTUNUD

Maailmamajanduse kasvu väljavaade on hea

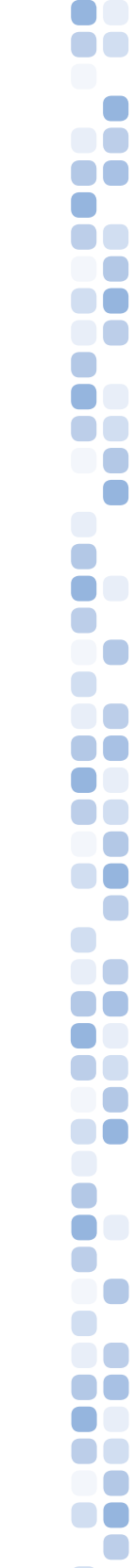
Carmen Reinhart ja Kenneth Rogoff Harvardi Ülikoolist leidsid oma pangakriiside uuringus, et keskmiselt jõuab majandus oma kriisieelse maahuni kaheksa aastaga. USA-s toimus see aga nelja, Euroopa Liidus kuue, euroalal seitsme ning Eestis üheksa aastaga. Seega jõudis meie majanduse maht kriisieelse tipuni alles möödunud aasta lõpus. Parimaks majanduskriisist taastumise viisiks peetakse lisaks ettevõtete bilansside puhastamisele koheselt lõdva rahapoliitika rakendamist ja fiskaalset stimuleerimist. Seda ka USA kiiremas korras tegi, kuid euroala erinevatel põhjustel viivitas sellega.

Vaatamata poliitilistele ja geopoliitilistele riskidele, populismi levikule, maailmakaubanduses üha rohkem levivale proteksionismile ja sagenevatele terrorismiaktidele muutus maailma majanduskasv möödunud aasta keskpaigast tugevamaks. Arenenud riikide kasvuväljavaated on head: euroala majandus on muutunud tugevamaks ning selle kasvutsükkel lubab veel lähiaastatel korralikku majanduskasvu. USA majandus on aga juba varsti jõudmas täisvõimsuseni ning selle kasvuväljavaade hakkab tõenäoliselt tasapisi ammendumama (USA viimase 60 aasta majandustsükkelite pikkus on olnud 7–11 aastat; praegune majandustsükkel on kestnud juba üle üheksa aasta). Põhja- ja Baltimaades lubab stabiilselt tugev sisenõudlus ja Euroopa riikide impordinõudlus kiireid kasvunumbreid veel lähiaastateks. Samuti on tärkavatel turgudel loodud head tingimused majanduskasvu paranemiseks. Kümme aastat pärast finantskriisi algust on põhjust ettevaatlikult loota, et halvim on seljataga.

Tärkavad turud ja arenguriigid on maailmamajanduses muutunud viimastel aastatel üha olulisemaks. Need moodustavad praegu üle kolmveerandi maailmamajandusest, mis on peaaegu kaks korda enam kui paar aastakümnet tagasi. Samas on nende majanduste ja arenenud riikide sissetulekute vahed jätkuvalt väga suured, mis näitab, et neil on veel küllalt ruumi konvergensiks ning seega keskpikas vaates üsna tugev kasvupotentsiaal.

Euroalal jätkub nii riikide kui majandusharude löikes laiapõhjaline majanduse tõusutsükkel

Euroala majanduslanguse põhi oli juba 2013. aasta alguses ning alates 2015. aastast on see valuutapiirkond, praegust normaalsust arvestades, kasvanud mõõduka tempoga, ettevõtete ja tarbijate kindlustunne ja investeeeringute kasv on paranenud ning töötuse määr on kiiresti langenud alla pikaajalist keskmist. Samas on euroala töötuse määr oluliselt kõrgem

USA omast, mis näitab kahe suure majanduse struktuurset erinevust. Samuti seda, et reforme ei ole mitmes euroala riigis tehtud piisavalt ning et ühtsel rahapoliitikal on liikmesriikidele olnud erinev mõju.

Maailmamajanduse parem väljavaade suurendab euroala riikide ekspordivõimalusi ning investeeringud hakkavad majanduskasvu rohkem panustama. See käib ka Eesti kohta – meie majanduse maht kasvas 2017. aasta esimesel poolel üle viie protsendi ning ka lähiaastateks on oodata tugeva kasvu jätkumist (meie prognoosi järgi see küll mõnevõrra aeglustub). Majanduskasvu tugevnemine euroalal on laiapõhjaline nii riikide kui ka majandusharude lõikes.

Majanduskasvu hoogustumise kõrval on tõsisid riske

Majanduskasv on kiirenud vaatamata poliitilistele segadustele. Tege- mist on juba kauaoodatud majanduskasvu hoogustumisega, kuid ei ole veel päris selge, kui kaua see kestab. Ühest küljest on majandustegevus muutunud aktiivsemaks, nõudlus maailmaturul on tugevnenud, hinnad kasvule pöördunud ja finantsturud on optimistlikud. Samas on poliitilised riskid maailmas jätkuvalt kõrged. USA-s on maailmamajandusele kahjulike poliitiliste otsuste risk suur. Geopoliitilistel pingetel, mis võib viia sõjalise konflikti eskaleerumiseni, võivad maailmamajandusele olla tõsised tagajärjed. Sama lugu on ka proteksionismi laialdasema leviku- ga, mis võib põhjustada kaubandussõdu. Muide, kõige enam on kauban- dust piiravaid abinõusid kehtestanud USA. Kuigi süsteemse stressi oht on euroalal alates 2016. aasta keskpaigast vähenenud, on Itaalia majanduse ja pangandussüsteemi nõrkus jätkuvalt murekohaks.

Loid naftahinna tõus pidurdab inflatsiooni järsemat kiirenemist

Enamiku keskpankade rahapoliitika peaeesmärgiks on mõõdukas ehk kahe protsendi lähedane hinnakasv (USA Föderaalreservil lisaks veel töö- tuse määr). Maailmamajandus on küll deflatsioonist väljunud, kuid USA-s ja euroalal on hinnakasvu kiirenemine väga loid. Osaliselt saab seda se- letada elanikkonna vananemise, majanduse digitaliseerimise ja globali- seerumisega, kuid ka energiahindade tõus on jäänud oodatust tagasi- hoidlikumaks. OPEC-i ja osade kartelli mittekuuluvate riikide tehtud otsus vähendada naftatoodangut pole maailmaturul suutnud toornaftahindu oluliselt ülespoole kergitada. USA on suurendanud kildanaftatootmist, mis on kompenseerinud tootmise vähenemist OPEC-is ja pidurdanud sel- lega naftahindade tõusu. Kuigi koos maailmamajanduse kasvu kiirenemi- sega tugevneb tasapisi ka nõudlus naftatoodete järele, ei ole toornafta- hinna olulist tõusu lähiaastatel meie hinnangul oodata.

Föderaalreservi juhtimisel asuvad keskpangad tasapisi intresse tõstma

Aeglane hinnakasv ei peata küll keskpankades rahapoliitika normalisee- rimist, kuid seda tehakse aeglasemalt ja ettevaatlikumalt. USA Föderaal- reserv peaks meie hinnangul hakkama sel aastal oma bilansimahtu vä- hendama ja jätkab intressimäärade tõstmist. Euroopa Keskpank jätkab järgmisel aastal oma varaostuprogrammiga vähendatud mahus ja hakkab

baasintressi kergitama alles 2019. aastal. Pankadevahelised turuintressimäärad (Euribor) võivad küll keskpanga intressimäärast erineda, kuid see erinevus ei ole olnud suur. Seega peaksid turuintressimäärad Euroopas veel lähiajal madalad püsima ja olema toeks investeerimisel.

Kuigi populism on tõsiseks murekohaks paljudes riikides, kasutatakse sellega rohkem protsüklilist fiskaalpoliitikat (näiteks majanduse kasvu- faasis valitsussektori investeeeringute ja kulutuste suurendamine – põhi- mõtteliselt nagu ka Eestis). Kokkuvõttes võibki öelda, et fiskaalpoliitika toetab nüüd üha rohkem maailmamajanduse kasvu ning fiskaal- ja raha- poliitikad on omavahel rohkem koordineeritud.

Brexit võib põhjustada tagasilööke EL programmide finantseerimises

2017. aasta märtsi lõpus esitas Ühendkuningriigi (ÜK) peaminister Theresa May Euroopa Nõukogule riigi lahkumisdokumendi Euroopa Liidust. Läbirääkimiste pikkuseks on formaalselt küll kaks aastat, kuid siiani on neil veel vähe edusamme. Kokkuvõttes võib aga öelda, et läbirääkimised tulevad mõlemale poolele väga keerulised. ÜK liitus Euroopa Liiduga 1973. aastal ning need suhted on selle enam kui 40 aastaga arenenud nii tuge- vaks, et on raske ette kujutada, kuidas ÜK ja EL saaksid tulevikus ükstei- sest sõltumatult tegutseda.

Koos ÜK lahkumisega kaotab EL eelarve arvestatava summa, kuna ÜK on olnud üks suurimaid netomaksjaid. ÜK lahkumine võib põhjustada ta- gasilööke EL programmide finantseerimises. Kuna ligikaudu 70% EL eelar- vest läheb struktuuritoetustesse ja Ühisesse Põllumajanduspoliitikasse, tõstatab ÜK lahkumine küsimuse, kas tulevikus suurendada 27 liikmesriigi panust EL eelarves, vähendada kulutusi või oleks mõistlik mingisugu- ne kombinatsioon nendest. Liikmesriikide panuse suurendamise vastu oleksid tõenäoliselt praegused netomaksjad, samas kui netosaajatele ei meeldi kulutuste vähendamine.

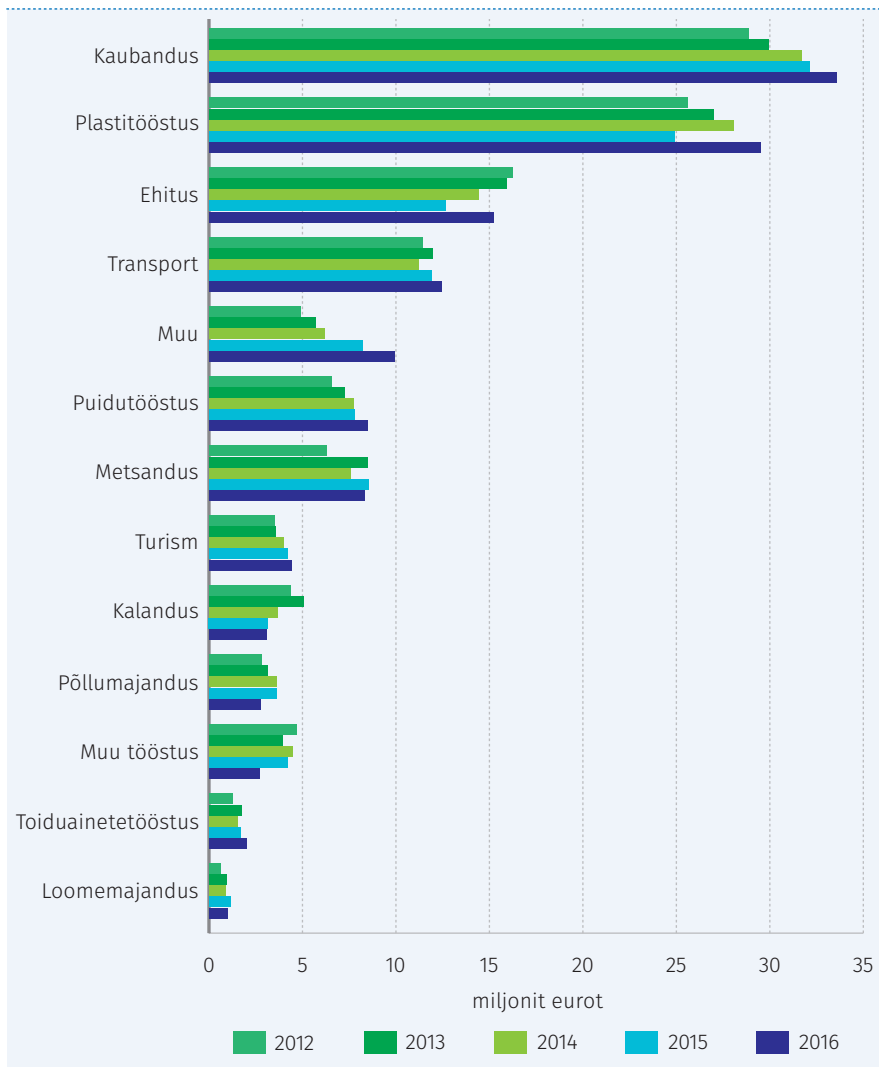
Tõnu Mertsina
Swedbanki peaökonomist
04.09.2017

HIUMAA MAJANDUSE ÜLDNÄITAJAD

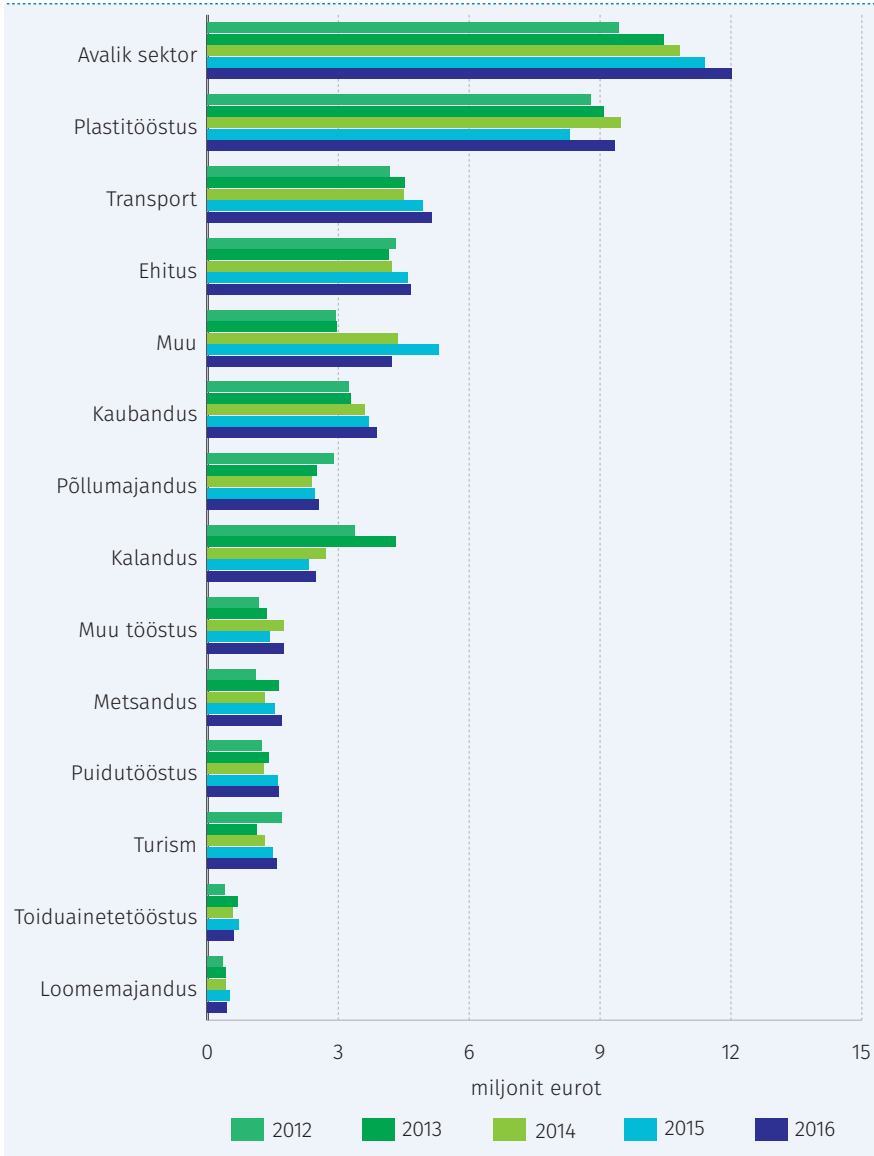
Müügitulu kasvu veavad kaubandus ja plastitööstus

Kaubanduses on müügitulu viie aastaga (2012–2016) suurenenud 28,85 miljonilt euolt 33,69 miljoni euroni. Plastitööstuses sama ajaga 25,61 miljonilt 29,49 miljoni euroni. Kokku on Hiiumaa majanduses müügitulu viie aastaga kasvanud 117,1 miljonilt euolt 133,28 miljoni.

Müügitulu sektorite lõikes

Lisandväärtus sektorite lõikes

Lisandväärtuse kasv on viie aastaga olnud suurim avalikus sektoris. 2012. aastal oli seal lisandväärtust loodud 9,437 miljonit eurot, 2016. aastal aga 12,013 miljonit eurot. Samas plastitööstuses jäi lisandväärtuse number (9,334 miljonit eurot) mullu pisut alla 2014. aasta rekordtulemusel (9,483 miljonit eurot), kasvades veidi siiski 2015. aastaga võrreldes.

EKSPORT HIIUMAA MAJANDUSES

Plastitööstus annab ekspordist üle poole

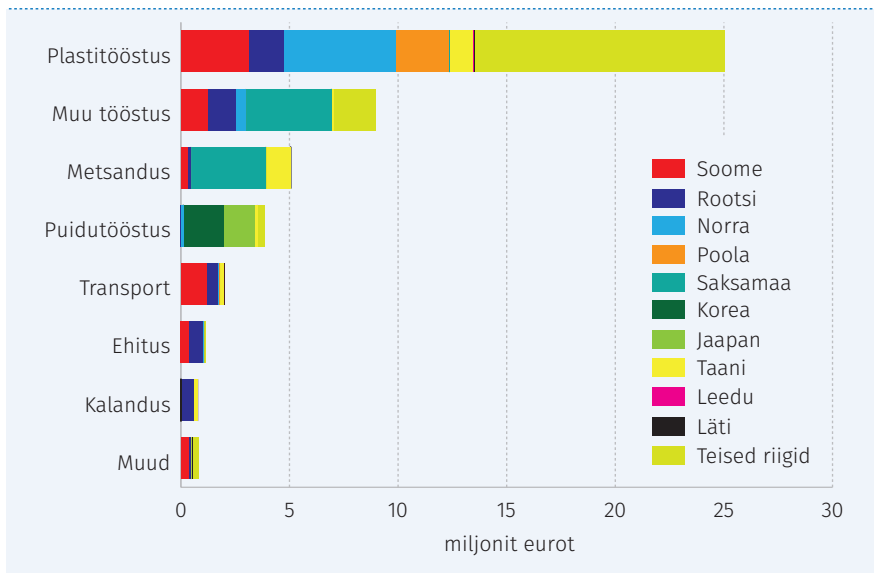
2016. aastal eksporditi Hiiumaa majanduses loodust 47,67 miljoni euro väärtuses kaupu ja teenuseid. Võrreldes aasta varasema numbriga 34,14 miljonit eurot, oli kasv muljetavaldav.

Hiiumaa majanduses müügitulu kokku oli mullu 133,28 miljonit eurot. Seega läks ekspordiks 35% toodangust. Plastitööstuse toodangu ekspordinumbrid olid üle 25 miljoni euro. Seega on selle tootmisharu mõju saare majandusele raske ülehinnata.

Riikidevõrk, kuhu Hiiumaal toodetud eksporditakse, ulatub globaalsel Ameerika Ühendriikidest Austraaliani, toodangut veeti ka näiteks Kuveiti, Jaapanisse ja Korea Vabariiki. Jääb üle üksnes loota, et võimsa majandusega Aasia riikidel seisab Hiiumaa kaupade ja teenustega tutvumine veel ees.

Eksport tegevusalade lõikes

MAJANDUSHARUDE LÜHIÜLEVAADE

Põllumajandus

Sektoris esindatud: taime- ja loomakasvatus

Põllumajanduseski on probleemiks ühendus Saaremaaaga, kuhu veetakse Hiiumaal toodetav piim. Nii kirjutas Hiiu Leht 2016. aasta oktoobris, et sügisel käib laev Saaremaale harvem ja kuna piimaauto iga päev Hiiumaale ei pääse, ajavad lautade piimajahutajad üle ääre nagu nõiakaev kevadel. Samas viidati, et Mati Vallikivile kuuluvas Tatermaa laudas on saanud juba tavapäraseks, et neljas või viies lüps ei mahu enam 3300-liitrisesse piimajahutisse ja väärtuslik mahepiim voolab kanalisatsiooni.

Hiiumaal põllumaa hinnas, kuid rent odav

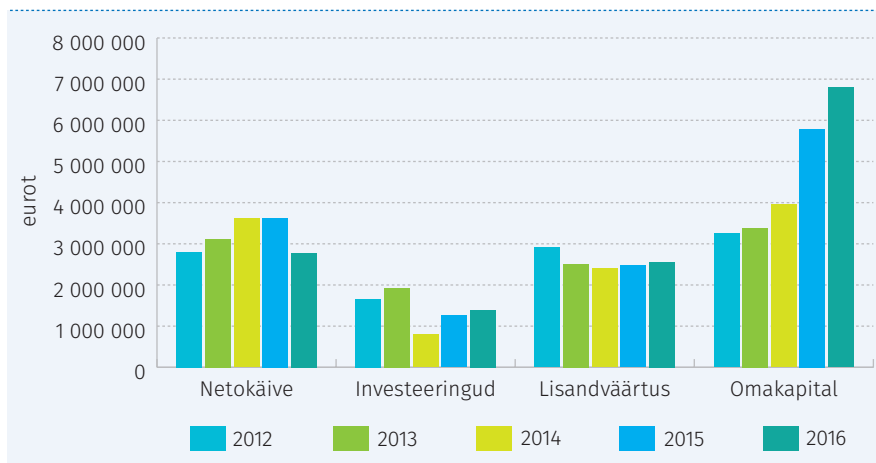
Statistikaameti teatel kerkis kasutatava põllumajandusmaa hektari keskmine müügihind Eestis 2016. aastal seitse protsenti 2602 euroni, põllumaa rendihinnad jäid ülemöödunud aasta tasemele, 52 eurole hektari kohta.

Enim kasvas põllumajandusmaa hektari hind aastaga Hiiumaal, kus 63,4-protsendiline aastane kasv suurendas keskmise hinna 2359 euroni. Põllumaa hektari hind suurenes 84,5 protsenti 2430 euroni ja püsirohumaa hektari hind 40,2 protsenti 2101 euroni.

Samas oli Hiiumaal mullu põllumajandusmaa rendihind madalaim. See langes aastases võrdluses kaheksa protsenti 23 eurole. Põllumaa rendihind tõusis 11,1 protsenti 20 euroni, kuid püsirohumaa rendihind langes viiendiku võrra 25 eurole.

Pühalepa valla Harju talu peremees Toomas Remmelkoor ütles Statistikaameti uudise kommentaariks, et selles toodud Hiiumaa põllumaa

Põllumajandus

hind on üle turuhinna ja seda võib põhjustada põllumaa ostmise koos hoonete ja tehnikaga, samuti asjaolu, et maad ostavad pensionifondid.

“Põllumaa hind peaks olema vastavuses tootmispotentsiaaliga. Paraku on praktika vastupidine, statistikaks küsitakse hinda erinevatelt pakkujatelt ja pensionifondid hoiavad haritava maa hinna 1700 euro peal, olenev mata maa seisukorrast,” rääkis Remmelkoor lisades, et põllumaa rendihind Hiiumaal on tema teadmist mööda 35 ja 80 euro vahel hektari kohta.

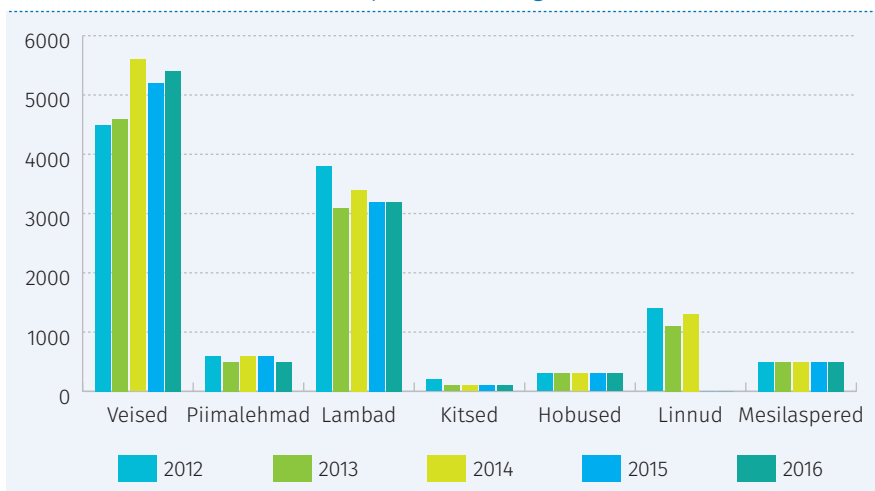
	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	3 614 359	3 620 706	2 777 921	-23%
Lisandväärtus	2 397 003	2 474 150	2 563 326	4%
Investeeringud	797 630	1 260 778	1 393 886	11%
Ettevõtete arv	35	50	43	-14%
Töötajate arv	43	45	42	-7%
Keskmine brutopalk	621	652	512	-21%

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

Hiiumaa Agro OÜ
Saba ja Sõrad OÜ
Käina Farm OÜ
Hiuu Õunakasvatuse OÜ
Adoranna OÜ
Männaka OÜ
Teesoja OÜ
Turu Talu OÜ
Reigi Agro OÜ
HK Kodeste OÜ

Loomad ja linnud seisuga 31.12

Metsandus

Sektoris esindatud: metsade majandamine, metsa ülestöötamine ja ümarpuidu müük

Hiiumaa on tasandikulise pinnamoega saar, mida suures osas katavad metsad. Saare maksimaalne kõrgus merepinnast on kõigest 68 m. Hiiumaa on Eesti metsaseim maakond, ligi 70% saare pindalast on kaetud erinevas arengujärgus – võsast kuni põlismetsani – puudega. Mets (67 000 ha) hõlmab üle poole Hiiumaa alast. Metsast ligi 43% kuulub riigile. Puistute keskmine vanus läheneb 60 aastale, keskmine puidutagavara 180 tm/ha. Metsanduse ja puidutöötlemise käibed ulatuvad veidi üle 5% maakonna majanduses. Saarel on seatud eesmärgiks säästva metsanduse arendamine ja puidu suurem kohapealne väärimine.

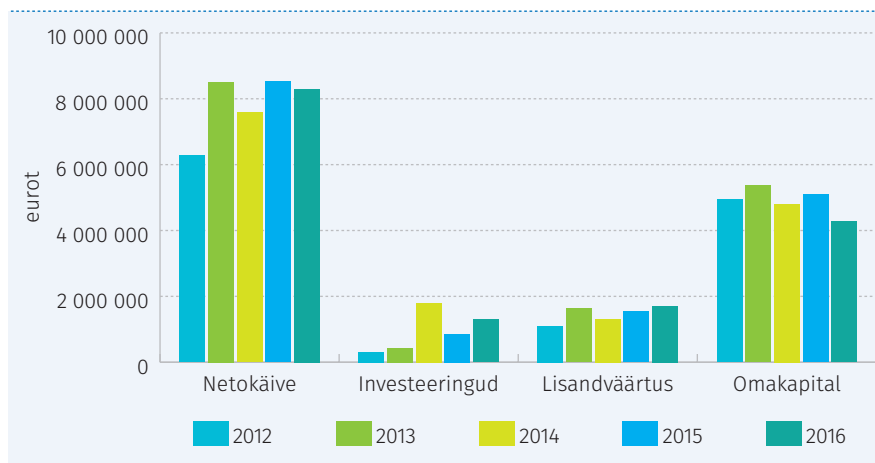
Allikas: Hiiumaa rohemajanduse lähteülesanne 2014, koostaja Toomas Kokovkin

Ruudi Kasser
OÜ Dagö Trade

Metsanduse sektor on maailmamajanduse hetkeolukorrast pidevalt sõltuv. Eesti on maailma mõistes puidu ekspordi koguses osas väike tegija. Samas väike tegija suudab olla paindlik ja kohaneda muutustega kiiresti. Hetkel on näha meie sektori jaoks positiivseid trende. 2016. aasta möödus OÜ Dagö Trade jaoks stabiilselt. Suuremaid investeeringuid ei tehtud. Samas ei saaks öelda, et ei oleks investeeritud. Puidu varumisega tegelev ettevõtte peab kogu aeg tegema investeeringuid, et oleks, kust puitu varuda. Lisaks nõuab tehnika pidevaid investeeringuid.

Metsandus

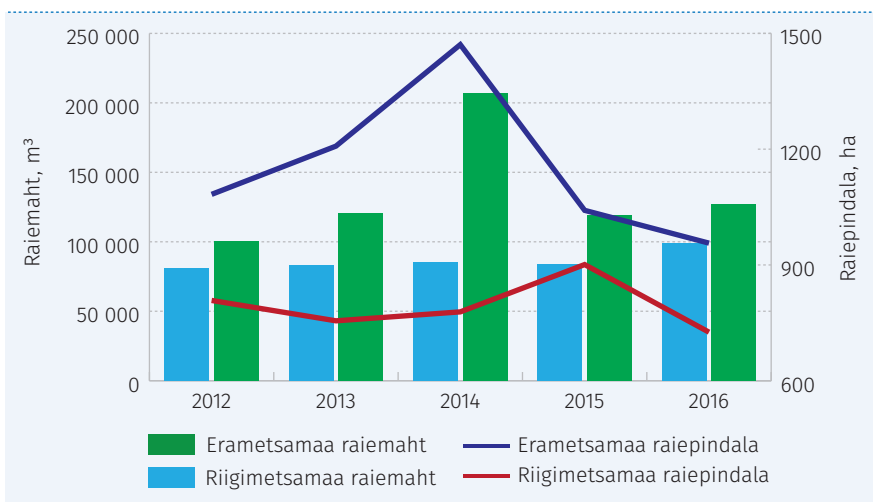
	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	7 583 934	8 518 089	8 300 484	-3%
Lisandväärtus	1 308 553	1 536 323	1 703 873	11%
Investeeringud	1 795 158	864 525	1 298 711	50%
Ettevõtete arv	20	21	20	-5%
Töötajate arv	45	46	47	2%
Keskmine brutopalk	789	849	885	4%

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

HMPK OÜ
 Cultivar OÜ
 RL Eriteenused OÜ
 Dagö Trade OÜ
 Leesla OÜ
 VMV Metsahoodus OÜ
 KR Tattar OÜ
 Silmakare OÜ
 Mudamehed OÜ
 Puu ja Suusk OÜ

Metsaraie raiedokumentide alusel

Kalandus

Sektoris esindatud: kalapüük

MTÜ Hiiukala ülevaade – rannakalandus 2016

2014. ja 2015. aastal Hiiumaa rannakaluriite püükides tugevalt tooni andnud ahvena saagid langesid 2016. aastal tagasi 2013. aasta tasemele – umbes 75 tonnini. Teadlaste hinnangul olid vahepealsed suured saagid tingitud 2010. ja 2011. aasta soojadest suvedest, mis aitasid kaasa tugevate põlvkondade tekkele. Kahekordistusiid säinasaagid, mis oli tingitud ilmselt nii kalavaru paranemisest kui ka suurenenud nõudlusest säinast valmistatud toitude ja toodete järele. Ülejäänud tööduskalade saagid jäid sarnaseks varasematega.

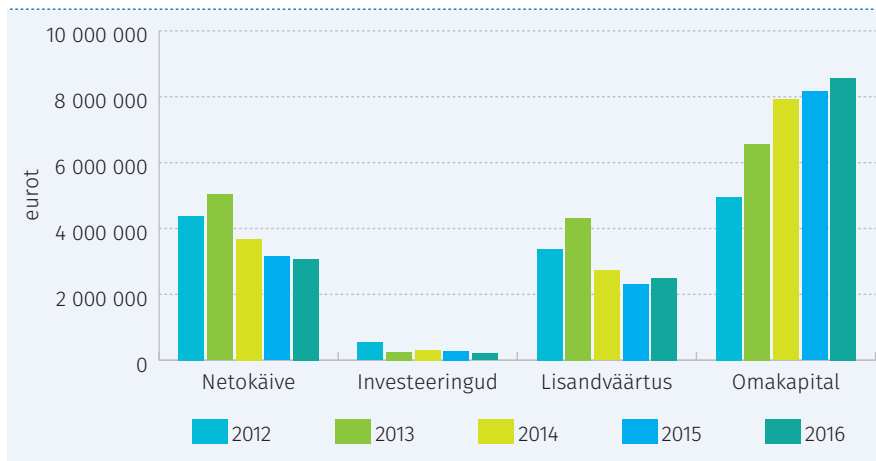
2015. aasta lõpus alustas ahvena kokkuostu ning Kõrgessaare külmhoones ahvena fileerimist Estfish Product OÜ, mille toodang eksporditi. Kahjuks jäi ettevõtte tegevus lühiajaliseks, piirdudes ühe hooajaga.

Samuti Kõrgessaares alustas tegevust Hõbekala kalaköök, mille omanikuks on pereettevõtte Ristnaotsa OÜ. Toodanguks algul kalafilee ja suitsukala oma kalakohvikule ning teistele toidukohtadele. Aasta lõpuks tuli ettevõtte välja oma erinevates marinaadides räimefilee purgitoodetega, mida turustatakse poodides nii Hiiumaal kui mandril.

Alustati Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi uue rahastusperioodi tegevustega. Selleks kinnitas MTÜ Hiiukala üldkoosolek aasta algul arengustrateegia kuni 2025. aastani, milles pööratakse tähelepanu kala väärindamisele, kaluriite tegevuste mitmekesistamisele, sadamate uuendamisele, koelmuulade taastamisele ning sotsiaalsele heaolule ja kultuuripärandile. Augustis kiideti strateegia heaks maaeluministri poolt, mis võimaldas sügisel avada perioodi esimese taotlusvooru.

Kalandus

Tanel Esta AS Hiiu Kalur

2016. aastal püüdis AS Hiiu Kalur kokku 12 329 tonni kala (kilu 6282 tonni ja räime 6047 tonni). Lõpetasime aasta positiivse majandustulemusega. ASis Hiiu Kalur töötab 52 inimest. Üldiselt kujunes 2016. aasta ootuspäraselt ja meie suurimaks probleemiks on Venemaa sanktsioonid, mille tagajärjel äritegevus Venemaaga on peatunud. Seetõttu püüdsime kevadel ja sügisel kala ka Rootsi ning Taani kalajahutehastele. Seega oli väga staбилne aasta ja suuremad investeeringud jäävad 2017. aastasse.

	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	3 675 914	3 156 292	3 072 636	-3%
Lisandväärtus	2 718 089	2 317 996	2 493 224	8%
Investeeringud	306 176	274 822	202 390	-26%
Ettevõtete arv	8	8	8	0%
Töötajate arv	58	56	55	-2%
Keskmine brutopalk	1623	1576	1707	8%

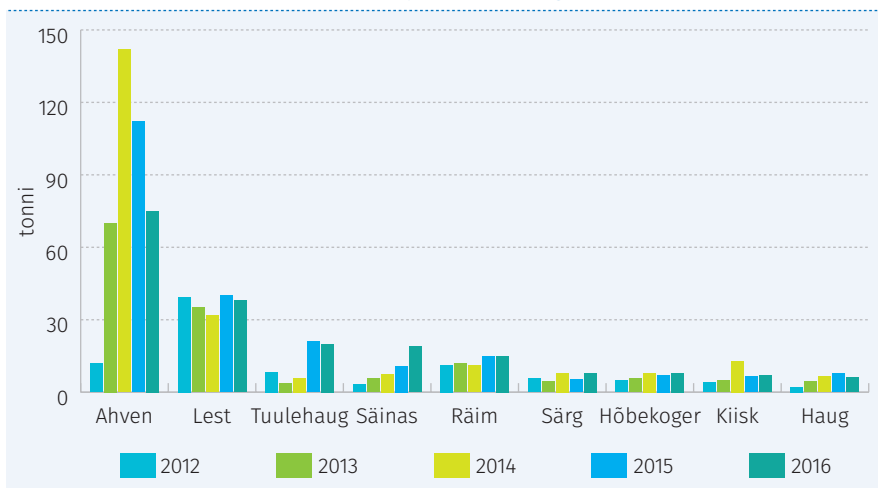
Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

Hiiu Kalur AS
Koslapesa OÜ
Vops OÜ

Kaluritalude ühistu Kakri
Neilika OÜ
Utumäki OÜ

Mällerfish OÜ
Kreisi talu OÜ

Hiiumaa rannapüük 9 kalaliigi lõikes

Allikas: Maaeluministerium, 2017

Tööstus

Toiduainetööstus

Sektoris esindatud: pagaritööstus ja kulinaaria, toiduainete tootmine väikepartiidena

OÜ Hiiumaa Lihetööstus on kolm aastat teinud tööd, et kohalik maheliha saaks tuntuks nii tavatarbijate kui tippkokkade seas. Neljandat aastat pakub Vaemla tootearenduskeskuse operaator, OÜ Hiiumaa Lihetööstus, loomapidajatele teenust ning ostab kokku veiseid ja lambaid. Kui tööstust avades oli kartus, kas saarel loomi ikka jätkub, siis nüüdseks on selge, et jagub küll. Saarelt viiakse elusloomi välja ja neid müüakse ka teistele lihetööstustele. Nüüdseks on hiiumaine maheliha müügil ka enamikus Tallinna mahekauplustes, Coop keti poodides üle Eesti ja Rimi keti kaupluste Talu Toidab osakondades. Samuti leiab seda paljude mandri kohvikute ja restoranide roogades.

Allikas: Hiiu Leht, märts 2016

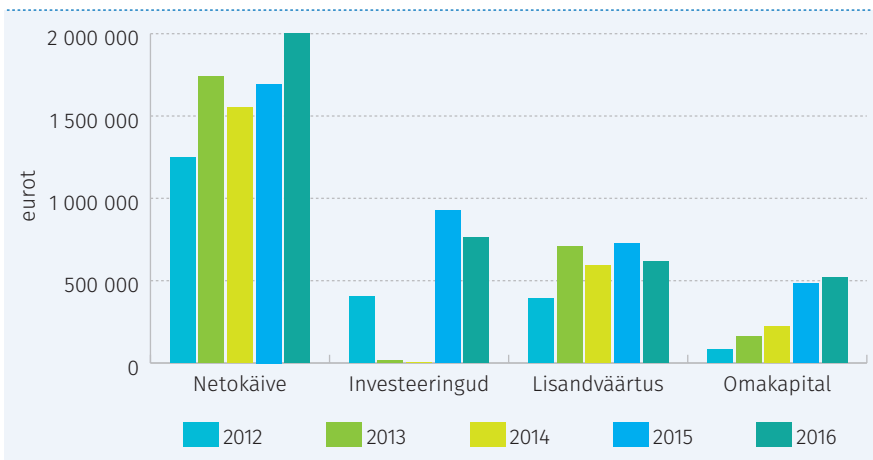

Tarvo Nõmm

Hiiumaa Lihetööstus OÜ

Hiiumaa Lihetööstus OÜ tegeleb veiste ja lammaste kokkuostu, tapmise ja töötlemisega ning osutab teenust loomapidajatele, kes soovivad oma kasvatatud loomade liha ise realiseerida. 2016. aastaga võib üldiselt rahule jääda: lihaturul suuremaid raputusi ei olnud ning kõik sujus. Investeeringute osas ostime paar meie olulist seadet, ilma milleta oleks keeruline konkurentsipüsida. Muid olulisi muudatusi meie tegemistes 2016. aastal ei toimunud ja kõik 2016. aasta eesmärgid said täidetud plaanikohaselt.

Toiduainetööstus

Värskelt käivitatud Hiiumaa Pruulikoja esimene partii võitis Riias toimunud Baltikumi suurimal õllevõistlusel Baltic Beer Star neli hõbe- ja ühe pronksmedali.

Hiiumaa Pruulikoja restoran-õlletehas avati Kärdla südalinnas 2016. aasta suvel. Esimene, 12 000-liitrine partii müüdi ära kohapeal. Peale tehase täielikku avamist jõuavad uued auhinnatud õlled üle Eesti. Pruulikoja võimsus on 1000 liitrit päevas.

Beer Star Baltic 2016 konkursilt Hiiumaa Pruulikoja võidetud medalid:

- Hiidlase Tööölu (Hiiumaa Pruulikoda); pronks “English Style Pale Ale” kategoorias
- Nisu Willem (Hiiumaa Pruulikoda); hõbe “German Style Weissbier” kategoorias
- Hiiumaa Hele (Hiiumaa Pruulikoda); hõbe “German Style Helles Lager” kategoorias
- Tõmmu lidlane (Hiiumaa Pruulikoda); hõbe “European Style Dark/Munich Dark Beer” kategoorias
- Tafel Bier (Hiiumaa Pruulikoda); hõbe “German Style Märzen” kategoorias

Allikas: Maaleht, september 2016

	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	1 549 863	1 694 380	1 999 112	18%
Lisandväärtus	592 514	722 924	614 667	-15%
Investeeringud	866	925 562	763 749	-17%
Ettevõtete arv	8	11	8	-27%
Töötajate arv	50	51	54	6%
Keskmine brutopalk	615	683	776	14%

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

HTÜ Tootmine OÜ
 Hiiumaa Lihatoöstus OÜ
 Hiiumaa Pruulikoda OÜ
 Hiiu Gourmet OÜ
 Paavli Koogitare OÜ
 Lagedi Õun OÜ
 Balneo Dagen OÜ
 Aabnet Holding OÜ

Puidutööstus

Sektoris esindatud: puidu töötlemine, puidust toodete valmistamine

Alustasime küttepuude tootmise ja müügiga 2005. aastal. Meie eesmärgiks on pakkuda praegustele ja tulevastele klientidele kvaliteetset, paindlikku ja korrektset teenust. Leiame kliendiga koos sobivaima lahenduse ja toome puuriida otse koduõuele!

Küttepuude tellimisel on oluline aru saada erinevatest kasutuselolevatest mõõtühikutest ja nendevahelistest seostest. Ebaasjad küttepuude müüjad kasutavad sageli ära ostjate teadmatust. Soovitame alati pöörata hoolikalt tähelepanu, millise mõõtühiku kohta müüja pakutud hind kehtib: kas tihumeetri, riidaruumi või puisteruumi kohta.

Allikas: halupuu.ee

	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	7 708 772	7 808 619	8 461 608	8%
Lisandväärtus	1 298 393	1 612 463	1 637 708	2%
Investeeringud	337 143	461 690	371 049	-20%
Ettevõtete arv	22	28	22	-21%
Töötajate arv	76	77	65	-16%
Keskmine brutopalk	758	815	850	4%

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

Vesset OÜ

Lehtma Saeveski OÜ

Lauka Saeveski OÜ

Siimumets OÜ

Halupuu Firewood

Products OÜ

Prosper Line OÜ

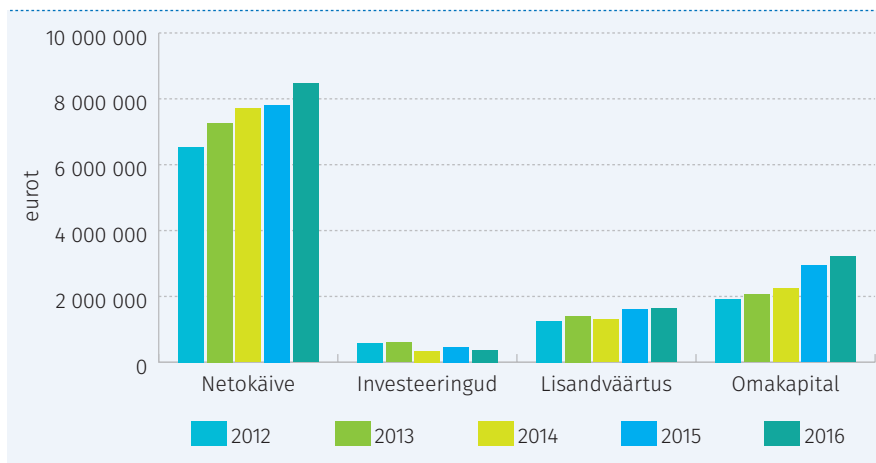
Honga AS

Käina Saeveski OÜ

Kaskisaare OÜ

Puiduabi OÜ

Puidutööstus

Triibuvineer OÜ valmistab Hiiumaal Männamaa külas erilist värvikihilist vineeri ehk triibuvineeri ja sellest mitmesuguseid disaintooteid, ettevõtetele ja riigiasutustele omanäolisi ärikingitusi ning sisustustooteid. Niimetame oma ettevõtmist loov-tootmiseks, oleme paindlikud, kuid samas suudame pakkuda ka arvestatavaid koguseid ja arengusuundades on rõhk pigem väiketootmisel kui käsitööl. 2016. aasta oli meie esimene tegutsemisaasta, mida peamiselt iseloomustas pidev tootearendus käsikäes töökoja võimaluste testimise ja katsetamisega, aga ka fookuse otsimine ning eesmärkide ja tulevikuideede selginemine. Saime tõestuse, et kunagi ei tasu alahinnata tootearendusprotsesse ja eriti piiratud ressursside tingimustes võivad asjad jääda venima ning hetkevõimalustest sõltuma. Siiski ilmestas seda aastat mitu suuremat tellimust ning tohtu kogus positiivset tagasisidet nii klientidelt kui ka muidu huvilistelt. Meil õnnestus juhuse läbi saada paar suuremat eksporditellimust, mis kokkuvõttes moodustas meie aastakäibest kolmandiku, andes julguse sellega uuel aastal suuremalt edasi mõelda. Erinevaid tooteid tuli aasta jooksul välja kümnekond, osalesime messidel ja disainiüritustel ning võibolla kõige väärtuslikuma osana saime paika tuumikmeeskonna, kellega julgelt edasi liikuda järgmiste vallutuste poole.

Helen Teigar

Triibuvineer OÜ loovjuht

Alati, kui käime väljas messidel ja üritustel ning keegi küsib imestunult, et kas seda materjali tehakse tõesti Eestis, siis teeme nalja ja ütleme “ei, hoopis Hiiumaal”. See on tekitanud mõnusat muhelemist ja võtab kohe ka suhtlusbarjäärid maha. Üldiselt, kuna tegutseme disainivaldkonnas, siis toodete päritolu on küll oluline, kuid klient reeglina selle põhjal otsust ei tee. Meie turunduses otseselt Hiiumaa argumenti ei kasuta, aga infomaterjalides ja mujal on see kindlasti ära märgitud. Usun, et mida suuremaks me kasvame ja mida rohkem kohalikku elu mõjutame, seda otsustuskindlamalt me “hiiumaalisust” ka välises suhtluses väljendame.

Plastitööstus

Sektoris esindatud: plasti töötlemine, plastist toodete valmistamine ja montaaž

Plastipealinn Hiiumaa

Plastitööstuse rolli Hiiumaa majanduses on kahtlemata raske ülehinnata – saare 2600 töökohast pakuvad plastiettevõtted ligi pool tuhat.

“Enamik hiidlasi teab, et just selles majandusharus on võimalik siin saarel leida aastaringset ja hästitasustatavat tööd,” ütles Hiiumaa ametikooli õppedirektor Piret Hion.

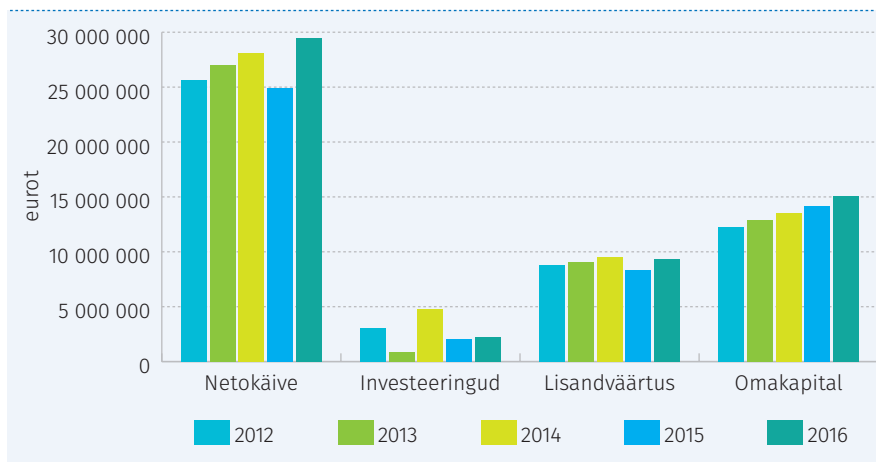
Näiteks Käinas asuva Dagöplasti kogenumad seadistajad saavad kätte 1000 eurot kuus, lisatasu makstakse nii öötöö kui nädalavahetustel töötamise eest.

Selleks, et saavutada mistahes erialal spetsialisti staatus, on vaja aga pidevalt juurde õppida. Hion ütles, et hiidlaste jaoks on heaks võimaluseks oma erialast kompetentsi kasvatada õppimine Hiiumaa ametikoolis. Sellest sügisest alustab ametikool uuesti ka plastitöötamise seadistaja õppega ja seda töökohapõhiselt. Töökohapõhine õpe tähendab, et õppija juba töötab plastiettevõttes ning eriala omandamisel toimub lisaks koolis omandatavale suur osa õppes ettevõttes praktikajuhendaja käe all.

Üheksakuune õppekava on välja töötatud Hiiumaa ametikooli, plastitööstuse liidu ja Tallinna tehnikakõrgkooli koostöös. Kooliks on küll Hiiumaa ametikool, kuid õppetöö toimub pealinnas, Tallinna tehnikakõrgkoolis. Õppimine on tasuta, tööandja säilitab kooli ajaks töötasu, sõidukulud (sh ka lennupiletid!) makstakse sõidupiletite alusel tagasi, heade õpitulemuste eest maksab kool õppetoetust. Tallinnas koolis on vaja käia üks kord kuus kolm päeva korraga ehk neljapäevast laupäevani.

Hion ütles, et kolm soovijat neil juba on, kuid neid võiks olla rohkemgi. “Veel jõuab asuda nii tööle kui õppima,” kinnitas ta.

Plastitööstus

Dagöplasti personalijuht Liljan Leo ütles, et neil on kohe tööd pakkuda kolmele-neljale seadistajale. Tööle võib tulla kohe pärast güмнаасiumi-hariduse omandamist, aga tööd saavad soovi korral ka põhikoolilõpetajad. “Teeme kohapeal väljaõppe ja kui töötaja on nõus ka edasi õppima, siis see on ainult pluss,” ütles ta.

“Seadistaja töö sobib nooremapoolsele inimesele, sest palju on jooksmist ja treppidest käimist, kuid ka heas füüsilises vormis 40aastased saavad hakkama,” kinnitas Leo.

Tööpakkumiste kohta saab lisaks uurida plastiettevõtetest ning õppimise ja kandideerimise kohta veebilehtedelt www.hak.edu.ee ja www.sais.ee.

Allikas: Hiiu Leht, 8. august 2017, autor: Harda Roosna

Agur Nurs

M ja P Nurst AS juhataja

Meie põhitegevuseks on elektrimaterjalide valmistamine, plasttoodete valmistamine survevalumeetodil, elektroonikaseadmete ja kaablikõdikute koostamine. 2016. a oli meie ettevõttel täis arengut ja tootmise optimeerimist. Lisandus üks suur klient Elko Norrast, kuhu me toodame erinevaid pistikuid ja lüliteid. Tegime investeringuid seadmetesse ja majasisesesse logistikasse, täiustasime erinevaid tootmisprotsesse. Aastaga 2016 võib suures plaanis igati rahule jääda.

	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	28 070 845	24 887 766	29 491 551	18%
Lisandväärtus	9 483 529	8 309 814	9 334 278	12%
Investeeringud	4 786 875	2 028 793	2 237 358	10%
Ettevõtete arv	9	9	9	0%
Töötajate arv	448	437	444	2%
Keskmine brutopalk	907	913	967	6%

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

Dagöplast AS
M ja P Nurst AS
DALE LD. AS
Liisbet Tukat OÜ
EstPak Plastik AS
Pharma Systems Eesti OÜ
B-plast AS
Hiulink OÜ
Plastiktoos OÜ

Muu tööstus

Sektoris esindatud: tekstiiltoodete ja rõivaste, metallitoodete valmistamine, turba tootmine

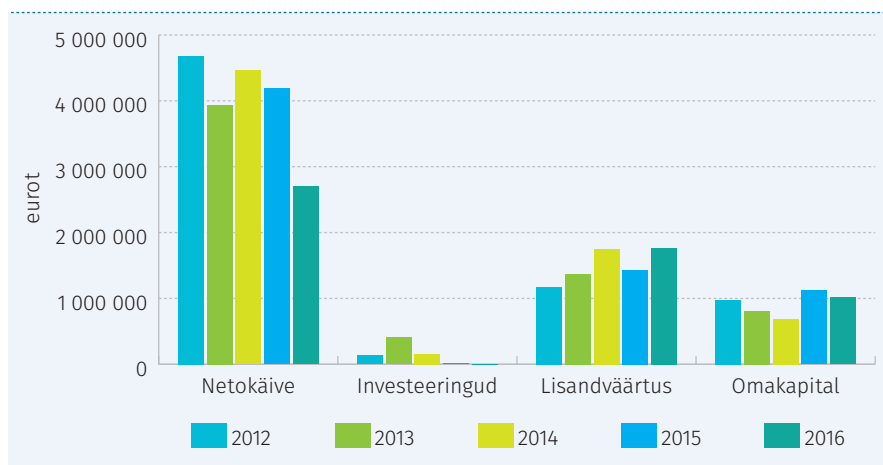
Hiiumaa Ettevõtjate Liit

Hiiumaa Ettevõtjate Liit (HEL) on Hiiumaal tegutsevate ettevõtjate vabahtlik ühendus. Liidu tegemistega liitunud ettevõtetel on kindlasti vähemalt üks ühine huvi – arendada ettevõtlust Hiiumaal. 2016. aasta lõpus oli Hiiumaa Ettevõtjate Liidus 26 liiget, tegevust juhib 5-liikmeline juhatus. Liidu liikmeteks olevates ettevõtetes on tööl enam kui 500 hiidlast.

HEL-i liikmed on kaasatud Hiiu maakonna arengut puudutavatesse töөрühmadesse ja komisjonidesse – kaks liiget maakondliku arenduskeskuse SA Tuuru nõukogus, üks esindaja Hiiumaa Ametikooli nõukogus, esindaja maakonna turvalisuse nõukogus. 2016. aastal andsid tooni probleemid transpordiühendustega, liidu esindajad osalesid paljudel nõupidamistel ja kohtumistel, mis toimusid seoses suvise laevaliikluse korraldamise ning parvlaevaoperaatori vahetusega. HEL loodab oluliseks ja arvestatavaks koostööpartneriks kõigile nii saarel kui kaugemal jääda ka olukorras, kus tegevuse lõpetab maavalitsus, tegevust alustab üks saareülene kohalik omavalitsus, reorganiseeritakse maakondlik arenduskeskus ning toimuvad olulised muudatused elu- ja ettevõtluskeskkonda mõjutavates valdkondades.

	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	4 457 979	4 186 084	2 699 043	-36%
Lisandväärtus	1 749 346	1 435 273	1 761 241	23%
Investeeringud	152 044	12 032	2 610	-78%
Ettevõtete arv	20	21	19	-10%
Töötajate arv	112	93	111	19%
Keskmine brutopalk	748	659	678	3%

Muu tööstus

Arenduskeskuste teenused on võimalus edasiminekukuks

Ettevõtluse toetamiseks ja ettevõtlikkuse kasvatamiseks maast madalast on ellu kutsutud maakondlikud arenduskeskused. Hiiumaal on selleks organisatsiooniks 25 aastat tegutsenud Tuuru, kuhu hiidlased on ikka ja alati oodatud nõu ja koolitust saama. Arenduskeskused on kõigis viieteistkümmes maakonnas. Need omakorda moodustavad keskselt Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) poolt koordineeritava koostöövõrgustiku. Selles võrgustikus töötab kokku 137 inimest üle Eesti.

Hiiumaal on üheks oluliseks prioriteediks noorte ettevõtlikkuse kasvatamine, mis sai koostööpartneritega laiapõhjaliselt kokku lepitud PA-TEE ("Piirkondlikud algatused tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamiseks") kavas, mis kätkeb endas piirkondlikke algatusi tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamiseks maakonnas. Selle kava elluviimist kaasrahastab EAS Euroopa Liidu vahenditest ning omafinantseering tuleb nii Hiiumaa omavalit-sustelt kui ettevõtjatelt.

Lääne-Eestis töötab nelja maakonna peale investorkonsultant, kelle töö läheb lahti võimaliku investoriga siis, kui huviorbiidis on Lääne-Eesti. Uusi investoreid otsivad eelkõige välisesindused, investorite huvi korral satuvad nad sektoripõhiste projektijuhtide juurde EAS-i ja alles siis regiooni konsultandi juurde. Oluline osa tööst on olemasolevate välisettevõtete järelteenindamine, et sellelt pinnalt saavutada omanike rahulolu ja laienemisotsused. Regiooni vastu on huvi tundnud bioressursi-, puidu-, lennukitööstuse-, plasti-, tekstiili-, väikelaevaehituse-, kalakasvatuse- ja andmekeskuse valdkonna ettevõtted alates Soomest, lõpetades Jaapaniga.

Teine nn koostöökonsultant Lääne-Eestis on tööel Saare-, Hiiu- ja Läänemaa kasvupotentsiaaliga ettevõtete arengu toetamiseks. Väikeettevõtjaga töötatakse eesmärgil kasvatada lisandväärtust, müügitulu ja eksporti ning optimeerida tööjõu kasutust. Samuti on eesmärgiks piirkonna ettevõtjate koostöö edendamine ja selle kaudu konkurentsivõime toetamine. Väikeettevõtjal on kindlasti mõttekas konsultant oma õuele kutsuda ja tulemus võib olla üllatav.

Hiiumaa teada-tuntud kitsaskohtade, nagu sobiliku töö puudus, elanikkonna kahanemine ja vananemine, esimeseks lahenduseks saab olla ettevõtlussektori ja kodanikeühenduste võimekuse kasvatamine. Täna toetavad seda tegevust nii Eesti riigi keskvalitsus läbi majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi kui siseministeeriumi ning Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Tulge, astuge julgelt Tuurust läbi ja haarake kinni pakumistest, mis teile koju kätte tulevad!

Aivi Telvik,
SA Tuuru juhataja

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

Hiiu Turvas OÜ
Meritik OÜ
Triian OÜ
Viitermet OÜ

Abermex OÜ
Promena Baltic OÜ
Toomerik TÜ
Koosloome OÜ

Himifil OÜ
Papsi OÜ

Ehitus

Sektoris esindatud: üldehitus, teedeehitus, eritööd, elektritööd, maaparandustööd

Hiiumaa Gümnaasiumi avamine

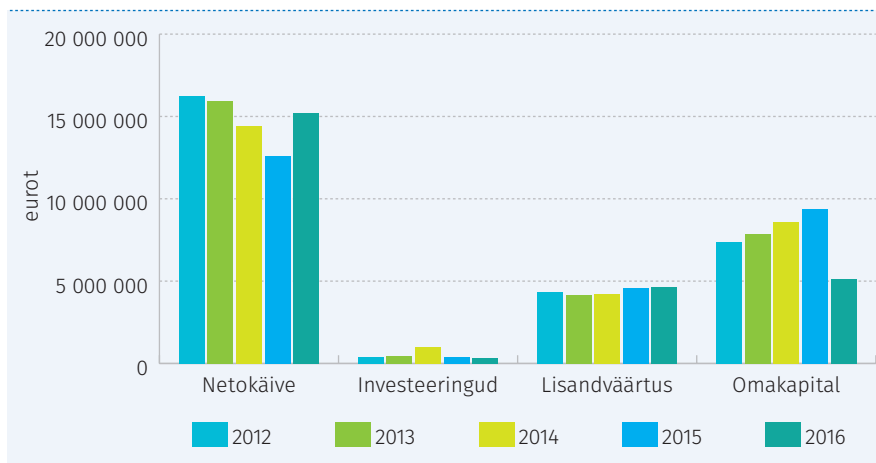
1. septembril avati Hiiumaa Gümnaasium. RKASi tellimusel rajas OÜ Nordlin Ehitus õpilasesõbraliku ja kõigile kaasaja nõuetele vastava energiasäästliku gümnaasiumihoone. Varasemalt Kärdla Ühisgümnaasiumi kasutuses olnud hoone läänepoolne tiib lammutati ja selle asemele ehitati uus, moodustades ühise hoonekompleksi.

Gümnaasiumihoone suurus on ligi 1115 ruutmeetrit ja seal hakkab õppima 130 gümnaasisti. Gümnaasiumihoone ehitustööd rahastati Euroopa Regionaalarengu Fondi ning riigieelarvelistest vahenditest.

Allikas: nordlin.ee

Ehitus

Planeeringutest

2016. aastal tegelikkuses rakendunud uue ehitus- ja planeerimisseeduse puhul võiks välja tuua järgmised olulisemad muudatused.

Uued planeeringuliigid – riigi eriplaneering ja kohaliku omavalitsuse eriplaneering, mis mingis osas asendavad varasemat joonehitise planeeringut, riiklikult tähtsa ehitise planeeringut ning olulise ruumilise mõjuga objekti planeeringut. Uueks põhimõtteks on olemasolevate väärtuste säilitamine.

Reguleeritud on ühispöördumisi, st kui planeeringu kohta esitatavate ettepanekute või vastuväidetega ühineb suur hulk inimesi (enam kui 20). Sellisel juhul tuleb määrata endi hulgast esindaja, kes kaasatakse edaspidi planeeringu koostamise menetlusse.

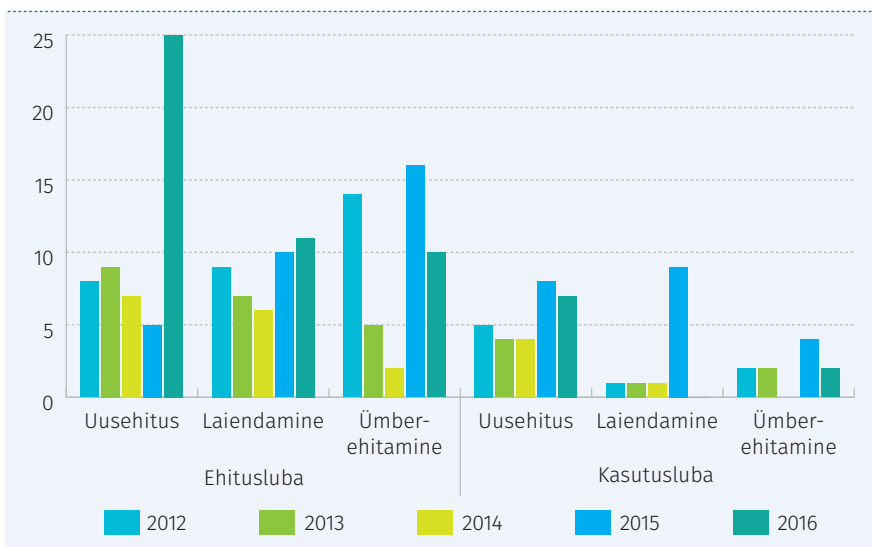
Täiendatud on üldplaneeringu ülesandeid. Osalt on selle põhjuseks asjaolu, et planeerimisseedusesse on koondatud seni muudes seadustes (nt looduskaitseseeduses) sisaldunud sätted. Üldplaneeringu ülesandeks on edaspidi näiteks ka krundi minimaalsuuruse määramine, müra normtasemete kategooriate määramine, alade, kus tuleb detailplaneeringu koostamisel kaaluda arhitektuurivõistluse korraldamise vajalikkust, määramine ning olulise ruumilise mõjuga objektide asukoha valimine.

Maakonnaplaneering on nüüd rohkem n-ö visiooni dokument, mis aitab eelkõige riigi tasandil suunata asustuse arengut, oluliste loodusväärtuste hoidmist ning üldplaneeringute koostamist.

Detailplaneeringu osas on samuti mitmeid uuendusi, millest olulisemad on järgmised.

Detailplaneeringu koostamine ei ole enam nõutav külades ja maa-ala kruntideks jaotamise korral. Üldplaneeringuga saab siiski määratleda ka alad ja juhud, mil detailplaneeringu koostamine on kohustuslik.

Ehitusloa saanud ja kasutusse antud eluruumid

Detailplaneeringu koostamise kohustus on uudsenä avaliku huviga rajatise või muu olulise avaliku huviga rajatise püstitamisel ning olulise ruumilise mõjuga ehitise ehitamisel. Näiteks juhul, kui Vabariigi Valitsus on oma määrusega olulise ruumilise mõjuga objektina määratlenud tuulepargi, tuleb selle rajamiseks alati koostada detailplaneering.

Täiendatud on detailplaneeringu ülesandeid (nt ehitise arhitektuuriliste ja kujunduslike tingimuste määramine, arhitektuurivõistluse nõudega ala või juhu määramine, ehitistele tingimuste seadmine, mille ehitamiseks ei ole detailplaneeringu koostamine nõutav, müra, vibratsiooni, saasteriski- ja insolatsioonitingimusi ning muid keskkonnatingimusi tagavate nõuete seadmine).

Veidi lihtsamaks on muutunud olemasoleva hoonestuse vahele jäävale kinnisasjale ühe hoone ja seda teenindava rajatise rajamine. Seda saab teha projekteerimistingimuste alusel ka detailplaneeringu koostamise kohustuse korral, kui see ehitis sobib mahuliselt ja otstarbalt sellesse keskkonda ning kui üldplaneeringus on vastava maa-ala osas olemas üldised kasutus- ja ehitustingimused.

Seaduses on ka selgelt välja toodud, millised ülesanded tuleb detailplaneeringus lahendada, ülejäänud ülesannete lahendamise üle saab otsustada kohalik omavalitsus sõltuvalt vajadusest.

Allikas: Advokaadibüroo Glikman, Alvin & Partnerid

	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	14 396 819	12 626 281	15 193 264	20%
Lisandväärtus	4 226 997	4 601 676	4 658 008	1%
Investeeringud	1 024 198	376 060	354 807	-6%
Ettevõtete arv	82	96	86	-10%
Töötajate arv	220	240	235	-2%
Keskmine brutopalk	897	901	905	0%

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

Hiiu Teed OÜ
Kapastu OÜ
Haasoja OÜ
Alfanor OÜ

Berku Eritööd OÜ
Riburada OÜ
KEMEHH OÜ
DAGOSan OÜ

Markkris OÜ
Trevali Eritööd OÜ

Kaubandus

Sektoris esindatud: jaekaubandus ja teenindus

Hiiumaa Tarbijate Ühistu

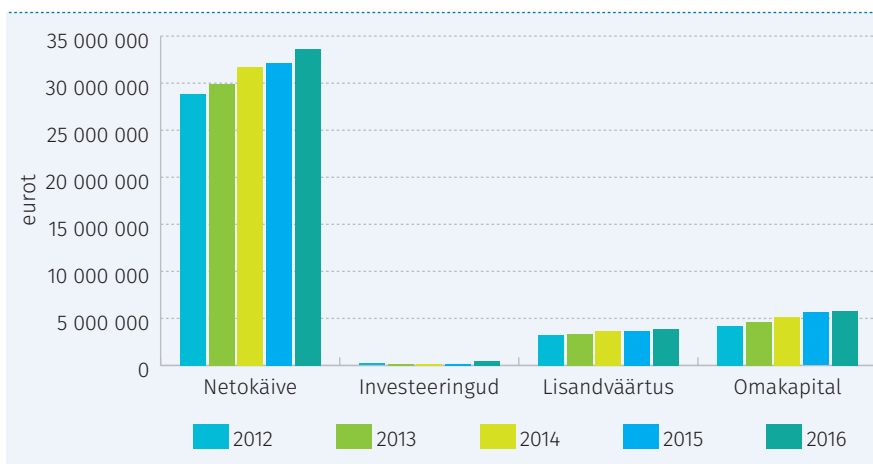
2016. aastal oli Hiiumaa Tarbijate Ühistu (HTÜ) peamiseks tegevusalaks jaekaubandus, müüakse toidu- ja esmatarbekaupu. Klientide teenindamiseks omab HTÜ seitset kauplust: kolme supermarketit Konsum ja nelja lähikauplust A ja O. Tütarettevõtte HTÜ Tootmine OÜ (osalus 100%) peamiseks tegevusalaks on pagari- ja kulinaariatoodete tootmine ja turustamine.

Aasta varasema perioodiga võrreldes kasvas HTÜ konsolideerimata müügitulu 4%. Kaupluste netokäibest moodustas Konsumite käive 78% ja A ja O kaupluste käive 22%.

Kuna kaubandussektori oluline erisus on terav sesoonsus, siis võib öelda, et probleemid praami- ja lennuliikluses mõjutasid ka valdkonna majandusnäitajaid.

Kaubandus

Investeeringutega uuendati Hiiu Konsumi, Käina Konsumi, Suuremõisa A ja O ning Kõrgessaare A ja O kaupluste sisseseadet. 2016. a üks eesmärke oli tütaretevõtte HTÜ Tootmine OÜ toodete müügi kasvatamine HTÜ kauplustes ning 2015. aasta märtsis alustatud Hiiu Pagari tootmishoone ja tehnoloogia kaasajastamise projekti elluviimine (ehitustöödega alustati 2016. aasta juunis).

Ühistu säilitas oma turuosa Hiiumaa kaubanduses. Kogukonnale on vaja veelgi paremini teadvustada, et kogu Hiiumaa Tarbijate Ühistu teenitav kasum suunatakse piirkondlikusse arengusse Hiiumaa kohalike elanike hüvanguks. Kogu maailmas kasvav trend eelistada kohalikku ettevõtetust ja omatooteid annab võimaluse eduka tegevuse jätkumiseks.

Tanel Malk

Faasion OÜ juhatuse esimees

OÜ Faasion tegeleb põhiliselt ehitusmaterjalide ja tööriistade müügiga. Lisaks on meil müügis aiakaubad, istikud ja muud kodukaubad. Kärdlas asuva kaupluse klientideks on lisaks hiidlastele ka paljud Hiiumaa ettevõtted. Meie klientideks ka mitmed Hiiumaalt väljaspool tegutsevad ettevõtted, kellele teostame projektimüüki.

2016. aasta oli ettevõtte jaoks hea aasta. Müügitulu oli 4,42 miljonit eurot ja suutsime seda kasvatada võrreldes eelmise aastaga 10%. Kasumit teenis ettevõtte 173 000 eurot, kuid siin mängis oma osa ka erakorralised tulud, mis tulenesid kinnistu müügist OÜ Footonvolt päikesepargile.

Suuremaid investeeringuid 2016. aastal OÜ Faasion ei teinud. 2017. aastal on plaanis müügi mahtusid kasvatada ja eesmärk on saavutada viimase majanduskriisi eelne tase. Kavas on investeerida laoplatside laiendamisse ja korrastamisse ning ühe laohoone ehitusse.

	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	31 706 869	32 106 349	33 590 304	5%
Lisandväärtus	3 621 453	3 710 045	3 896 810	5%
Investeeringud	171 661	172 254	498 505	189%
Ettevõtete arv	66	81	71	-12%
Töötajate arv	250	258	255	-1%
Keskmine brutopalk	645	676	712	5%

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

Hiiumaa Tarbijate Ühistu
Faasion OÜ
Valve Raide Apteek OÜ
Steven-VV OÜ

Kärdla Apteek OÜ
Kripton OÜ
Tähva OÜ
Numitor OÜ

Relle Autokaubad OÜ
Reko AKM OÜ

Turism

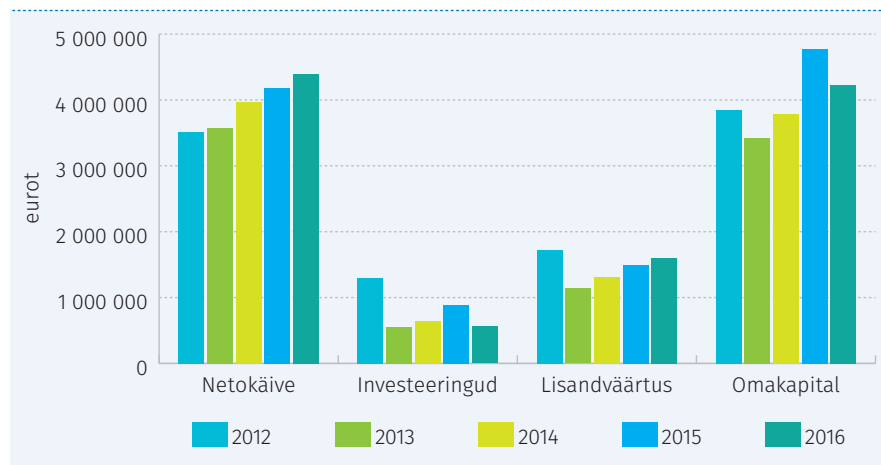
Sektoris esindatud: majutamine ja toitlustamine

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

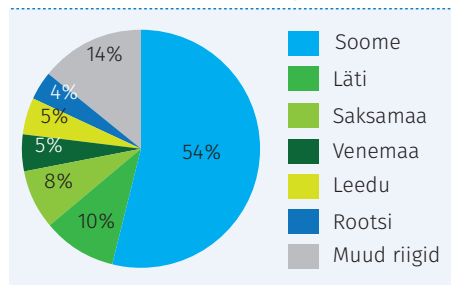
Tiit-Reisid OÜ	Rannakas OÜ	Tondilossi OÜ
MaineGrupp OÜ	Aadupoisid OÜ	Roograhu Sadam OÜ
Padu Hotell OÜ	Ungrumaja OÜ	
Orjaku Mõisakoha OÜ	Maaranna OÜ	

	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	3 969 905	4 177 999	4 399 116	5%
Lisandväärtus	1 313 346	1 492 214	1 599 438	7%
Investeeringud	650 582	889 299	561 176	-37%
Ettevõtete arv	67	70	67	-4%
Töötajate arv	98	94	108	15%
Keskmine brutopalk	461	520	472	-9%

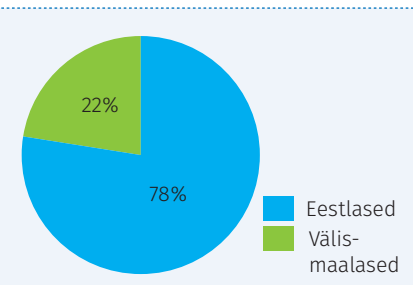
Turism

Ööbimised riigiti

Eestlaste ja välismaalaste ööbimised

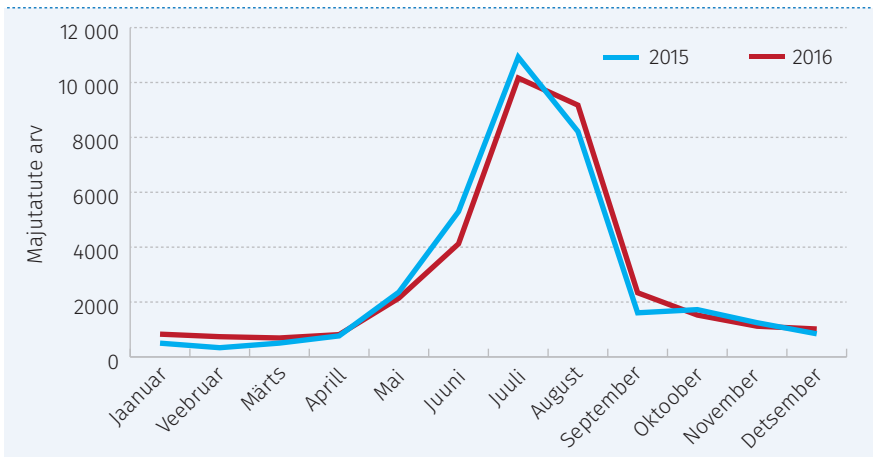
Jari Lindroos

Roograhu Sadam OÜ, Hiiu Gruuv OÜ

Roograhu Sadam tegeleb väikesadama teenustega, paadikohtad paadituristidele ja kohalikele paadiomanikele. Lisaks veel toitlustamise ja majutusega. 2016. aasta oli muudatuste aasta, juunis alustas tegevust Hiiu Gruuv OÜ, kes opereerib edasi toitlustust ja majutust. Roograhu Sadam jätkab sadama tegevuste ja kinnistute haldamisega. 2016. aasta küllastajate määr oli eelmistest aastatest suurem ja Hiiu Gruuvi stardi aasta läks positiivselt.

Vahest ühe põhjusena, miks uues toitlustusettevõttes asjad sedasi laabuvad, tsiteeris Äripäev kevadel Roograhu Sadamast kirjutades Jari mõtet, et "kuna restorani pool läks intensiivseks, pidasin ma õigeks, et ka personal saaks selles äris osaleda." Küllap on omanikuna hoopis teine tunne toimetada, kui palgatoolisena. Sellest sammust on vahest kõigil Hiiumaal laienemist plaanivatel ettevõtetel õppida.

Majutatute ööbimiste jaotumine aasta lõikes

2016. aasta Hiiumaa majutusandmete arvestuse aluseks on Statistikaametil 60 majutuskohta, 545 tuba, 1428 voodikohta ja majutatute arv 19 684, kes kokku on ööbinud saarel 34 678 ööd. Mis tähendab, et üks ööbija on ööbinud keskmiselt 1,76 ööd. Sellest saame teha järelduse, et esitatud andmed ei kajasta majutusteenuse tegelikku statistikat Hiiumaal. Äriregistri andmetel oli 2016. aasta lõpus 79 majutusega tegelevat ettevõtet, kellel omakorda võib olla mitu majutuskohta.

Sellised olulised erinevused võivad tuleneda sellest, et majutusettevõtted ei mõista Statistikaametile esitatavate andmete edastamise olulisust. See on väljakutse, mis vajab tulevikus täpsemat uurimist, kuna neid andmeid kasutatakse erinevate arengu- ja äriplaanide kavandamisel, ühistranspordi korraldamisel, turundus- ja investeeringuprojektides investeringuvajaduse tõestamiseks.

Transport

Sektoris esindatud: maantee-, mere- ja õhustransport

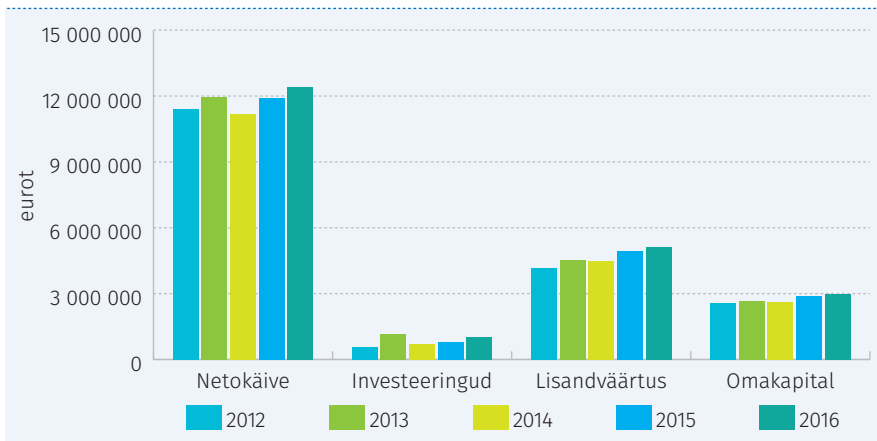
Hiumaa transpordisektori netokäive suurenes võrreldes eelneva aastaga ligikaudu nelja protsendi võrra. Transpordisektorisse on tehtud ka olulisi investeeringuid, investeeringute kogumaht on 2015. aastaga võrreldes 24 protsendi võrra suurenenud. Transpordi sektori osakaal moodustab kogu Hiumaa ekspordist ligikaudu 4,2 protsenti.

Hiumaa transpordiettevõtetele avaldasid olulist mõju praamioperaatori vahetusest ja erakordselt madalast veetasemest tingitud häired praami liikluses. Heltermaa–Rohuküla liini reisijate arv oli 2016. aastal 535 972, mida on 15 981 reisija võrra vähem, kui eelneval aastal. Sõru–Triigi liinil oli reisijaid 40 429, mis on 1997 reisijat vähem. Lennukiga reisijaid oli kokku 7013, mis on 469 reisijat vähem kui eelmisel aastal. Maakonna bussiliinidel jäi reisijate arv eelneva aastaga võrreldes samale tasemele – 109 393 reisijat.

2016. aasta aprillist juunini oli katkenud lennuühendus Hiumaa ja mandri vahel, sest peatati senise vedaja, lennufirma Avies, tegevusluba. Uue hanke võitja, Leedu ettevõtte Transaviabaltika, alustas juunist taas lende. Vastavalt hanke pakkumisele on riigieelarvest makstava ühistranspordi sihtotstarbeline toetus ühele reisile Tallinn–Kärdla–Tallinn 1520 eurot. Lennumaht jääb sarnaseks võrreldes eelmise vedajaga ehk 12 lendu nädalas.

	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	11 182 114	11 925 000	12 412 889	4%
Lisandväärtus	4 498 789	4 930 324	5 137 961	4%
Investeeringud	716 605	779 640	1 025 950	32%
Ettevõtete arv	28	35	32	-9%
Töötajate arv	272	285	272	-5%
Keskmine brutopalk	879	878	915	4%

Transport

Anu Pielberg

OÜ Hiiu Autotrans

Hiiu Autotransi tegevusvaldkonnast 85% moodustab transportteenus Eesti piires, kaasaarvatud Hiiumaal. Ülejäänud 15% on Hiiumaal pakutavad teenused – tehnoülevaatus, jäätme-käitlus, liivakaevandamine, veoautode remont ja hooldus, rehvitööd. Lisaks pakume Hiiumaal laateenust, ruumide renti, multilift teenust, pakivedu ja muid teenuseid, mis on seotud transpordi valdkonnaga.

Transpordiettevõtjale 2016. aasta probleemne, kuna tugevasti oli häiritud laevaliiklus. Selline olukord tekitas pingeid klientides ja tekitas suurema tööpinge ka autojuhtidele ning logistikutele. Kannatas Hiiumaa varustamine kaupadega. Muudes valdkondades oli ettevõtlus stabiilne.

2016. aastal soetasime juurde kaks uumat veoautot ja ühe kaubabussi. Suuremaid investeeringuid pole võimalik teha, kuna transportteenuse hind on madal ja kasum väga väike.

Keskmiselt töötab ettevõttes 45 töötajat. Eesmärk oli 2016. aastal säilitada teenuse maht ja jõuda kasumisse, et katta eelmise aasta kahjum. See õnnestus.

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

Hiiu Autotrans OÜ

Canter Invest OÜ

ASS – Transport OÜ

Automa AS

Honga AS

A. Tammekas OÜ

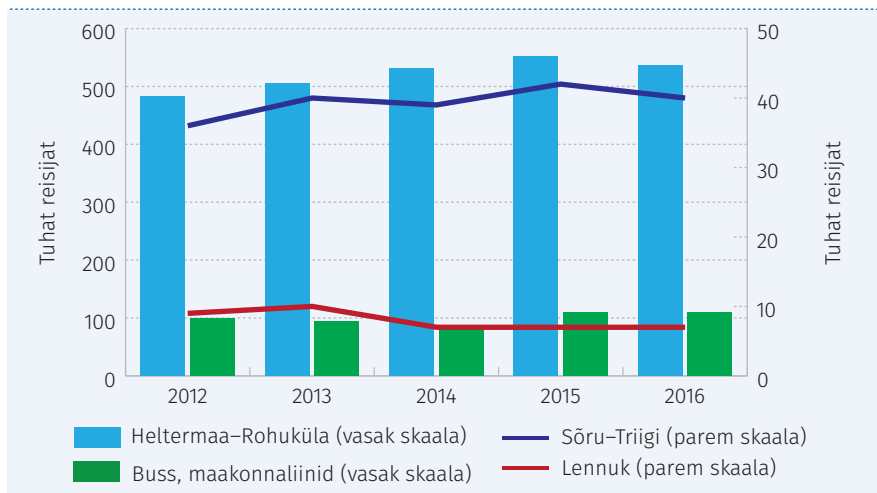
Fonax AA OÜ

Ivotar OÜ

Sandare Plus OÜ

Vesset Transport OÜ

Reisijad

Loomemajandus

Sektoris esindatud: arhitektuur, fotograafia, disain, kunst, kirjastamine, etenduskunstid, muusika, reklaam, käsitöö

Ainuüksi viimase paari aastaga on ilmunud “Hiiu sõnaraamat” (2015), lugemik “Hiiu keele raamand” (2016) ja nüüd, turismi- ja suvitushooaja haripunkti eel, paikkondlikku luulet koondav antoloogia “Hiiu luule raamat”. Kõigi nende taga on MTÜ Hiiu Öko, mis tundub nime järgi kodanikualgatusliku kooslusena. Niisugune paikkondlik kultuuriaktivism on kahtlemata jõuline vastuseis levinud arvamustele, nagu poleks ääremaadel midagi ihaldusväärset ja et sealseid kohalikke kimbutab sageli “üsna kollektiivse vastutuse vormi” võttev stigma.

Allikas: Sirp, 16. juuni 2017

	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	864 112	1 145 760	968 405	-15%
Lisandväärtus	420 489	515 961	450 487	-13%
Investeeringud	45 121	60 132	21 151	-65%
Ettevõtete arv	19	23	23	0%
Töötajate arv	37	32	34	6%
Keskmine brutopalk	450	699	574	-18%

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

DAGOpen OÜ

Recado Meedia OÜ

Visahing Designer Agency OÜ

Hiiu Vill OÜ

Concrete Products OÜ

Tahe OÜ

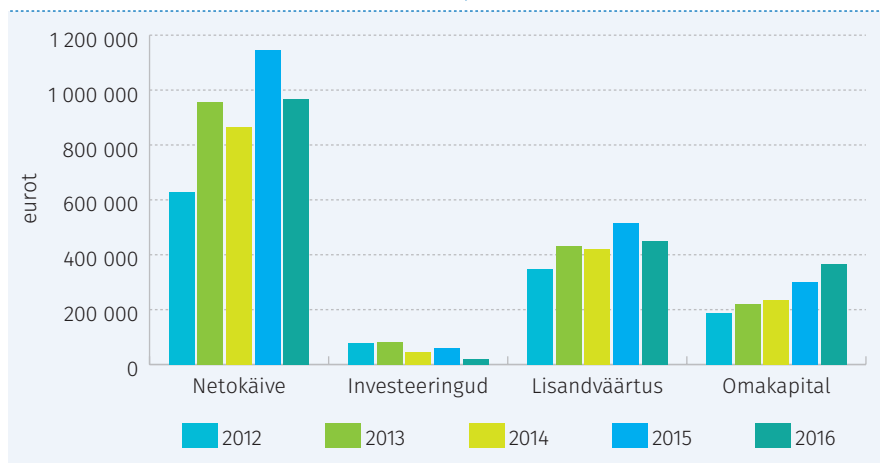
ModeRustik OÜ

Ideeklaas OÜ

Hiiu Nikerdis OÜ

Irina Tammise Disainistuudio OÜ

Loomemajandus

Muud

Sektoris esindatud: finantsvahendus, kindlustus, koolitus, elektrienergia müük, vesivarustus ja kanalisatsioon, kommunaalteenused, tervishoiuteenused jne

Kärdla Perearstid OÜ alustas tegevust 1997. aasta novembris, pakkudes esmatasandi arsti- ja õendusabi nimistusse registreeritud patsientidele. Hetkel töötab meie firma keskus 3 perearsti ja 3 pereõde. Enne perearstile registreerimist telefoni teel nõustab Teid esmalt pereõde, kes annab esmased juhtnöörid ning otsustab perearsti vastuvõtu või analüüside vajalikkusest. Teinekord saab probleemile lahenduse anda ka pereõde (näiteks retseptide pikendamine, nõustamine ägeda haigusega, analüüside tulemused, tõendi soov vms). Aadress: Nuutri 3a, Kärdla, 92413 Hiiuma maakond, Eesti.

Allikas: Kärdla Perearstide kodulehekülg

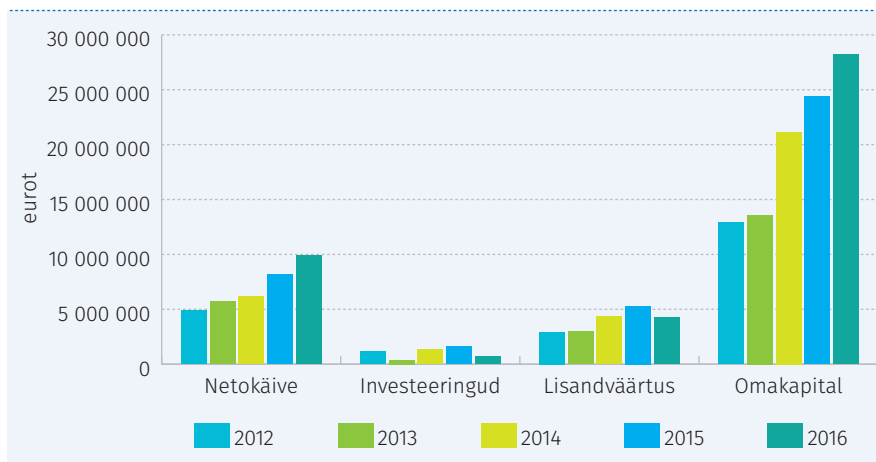
	2014	2015	2016	Muutus 15/16
Netokäive	6 184 316	8 195 486	9 913 338	21%
Lisandväärtus	4 366 528	5 311 474	4 225 816	-20%
Investeeringud	1 344 099	1 617 937	715 911	-56%
Ettevõtete arv	209	239	223	-7%
Töötajate arv	186	187	183	-2%
Keskmine brutopalk	732	767	727	-5%

Selle majandussektori suurima käibega ettevõtted Hiiumaal

STATS Unities OÜ
Kärdla Perearstid OÜ
Kärdla Veevärk AS
GBG Investeeringud OÜ
Firestudio OÜ

T. Tärnpuu OÜ
Mameta H OÜ
Platvorm OÜ
Hiiumaa Prügila OÜ
Yachts Service Kärdla OÜ

Muud

Hiiumaal oli eelmine aasta maitsete aasta, mille jook-sul tõsteti Hiiu saarele omased maitseed eriliselt au sisse. Seega olid Hiiu suvesündmustel, kohviku-tes-restaurantides ja laatadel peategelasteks lest ja tuulehaug, lamba- ja veiseliha ning aktsendina metsas ja rannakarjamaadel kasvavad maitseed. Kuigi teatepulga võttis 2017. aastal üle Peipsimaa, ei ole Hiiumaale omased maitseed unu- sse vajunud, vaid ootavad endiselt avastamist.

Allikas: <http://www.hiiuamaamaitseed.ee/>

MTÜ Kärkla Kohvikutepäev pälvis 2016. aasta kevadel regionaalministri poolt välja antava auhinna – Regionaalmaasika. Regionaalarengu auhind anti välja kolmandat korda ja sellega tunnustatakse algatusi, millel on oluline mõju piirkonna arengule ning piirkonna eripära säilimisele ja tutvustamisele. MTÜ Kärkla Kohvikutepäev, Ly Kaups ja Ere Naat – 10 aastat tagasi, 2007. aastal, peeti esimest korda kohvikutepäevi Eestis ja see toimus just Hiiumaal. Avatud oli 15 ühepäevakohvikut Kärdlas. Sündmus sai kiirelt ülipopulaarseks ning on kasvanud neli päeva vältavateks Hiiu maa kohvikutepäevadeks, mis toovad saarele üle 10 000 inimese. Lisaks on Hiiu maa nakatanud kohvikutepäevadega kogu Eestit.

Allikas: Maalet

KINNISVARATURG

Korterimajade kaasajastamisest

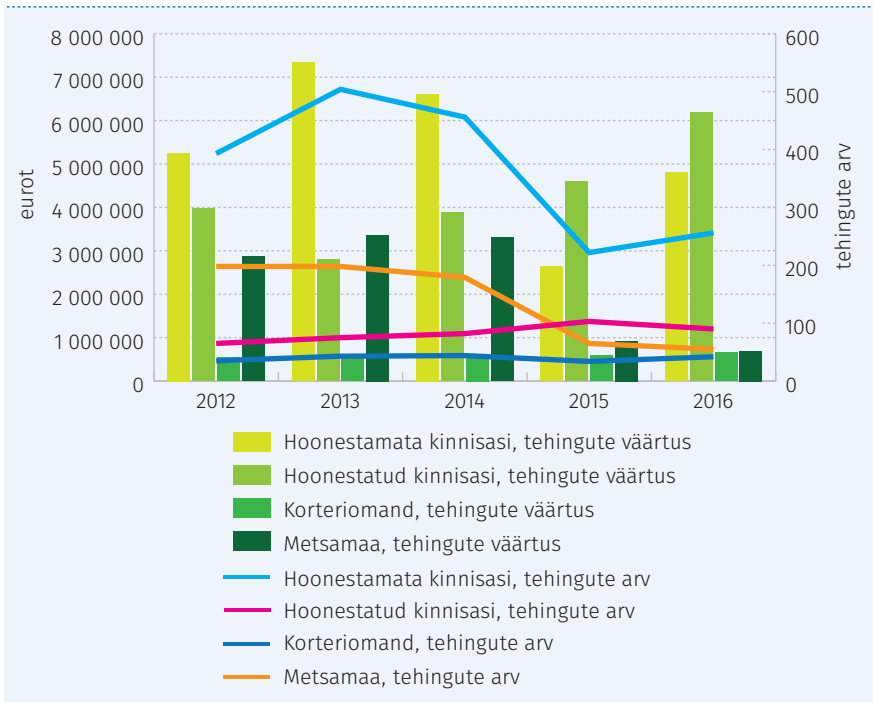
Hiiu vallavalitsus on korraldanud koolitusi, et tutvustada korteriühistutele võimalusi elamute uuendamiseks Kredexi toetuste kaasabil. Vallavalitsuse arendusosakonna juhataja Monika Pihlak ütles Hiiu Lehele, et koolituste korraldamise põhjus on silmaga nähtav: Hiiumaal ei ole kaasaegselt soojustatud ja renoveeritud kortermaju kuigi palju.

Euroopas on karmistumas hoonete energiakasutuse miinimumnõuded, pikaajaline eesmärk on jõuda liginullenergia majadeni. Eestis olemasolevate hoonete puhul annaks uutele madalaenergia nõuetele vastamine u 1,3 teravatt-tundi elektri ja 4,9 teravatt-tundi soojuse kokkuhoidu.

Energia säästmisel on kõige tähtsam, et oma maja jaoks osataks valida kõige õigemad abinõud ja nende teostamise õige järjekord. Hiiu vallas on üle poolesaja korteriühistu. Kredexi meetme abil on energiatõhususe suurendamiseks tehtavatele töödele võimalik saada kuni 40 protsenti tagastamatut toetust.

Allikas: Hiiu Leht, 14. veebruar 2017

Kinnisvaratehingute arv ja koguväärtus tehingu objekti järgi

Allikas: Maa-amet, tehingute andmebaas

Kärdlas on mõni kortermaja osaliselt soojustatud, kuid paremaid tulemusi annab kindlasti kogu hoone tervikuna uuendamine.

Kaie Nappir
kinnisvarahaldur

Vaatamata kehvale praamiliiklusele oli 2016 suhteliselt hea kinnisvara-aasta.

Tehingu mahud jäid peaaegu samaks mis eelnevatel aastatel, väikene tagasilangus oli hoonestamata elamumaal ja hoonestatud maal.

Hinnatase on viimastel aastatel püsinud stabiilne ja suuri muutusi ei ole olnud. Kui vaadata statistikat, siis mõnes kinnisvara alaliigis justkui oleksid muutused toimunud, kuid see tuleb üksikute väga kallistest tehingutest.

2017 kolme kvartaliga ei anna veel täit ülevaadet, kuid praeguse põhjal võib näha, et tehinguid on toimunud pisut vähem.

Ilmselt mõjutasid kahe esimese suvekuu ilmad siiski ka kinnisvara oluliselt, juunis ja juulis toimusid üksikud tehingud. Tavaliselt on need kuud kõige aktiivsemad.

Juuli lõpust kuni septembrini seevastu oli väga aktiivne periood.

Sel aastal on tavapärasest rohkem müüdud hoonestamata elamumaid ja kortereid.

Nõutuimad piirkonnad on Kalana, ka kogu Kõpu poolsaar, kuid Kalanas ollakse nõus kõrgeimat hinda maksuma.

Ka Käina aleviku ja lähiumbruse vastu tuntakse elavat huvi. Pakkuda ei ole seal suurt midagi, kui tuleb müügile vähegi konkurentsivõimelise hinnaga kinnisvara, siis müügiperiood pikaks ei kujune.

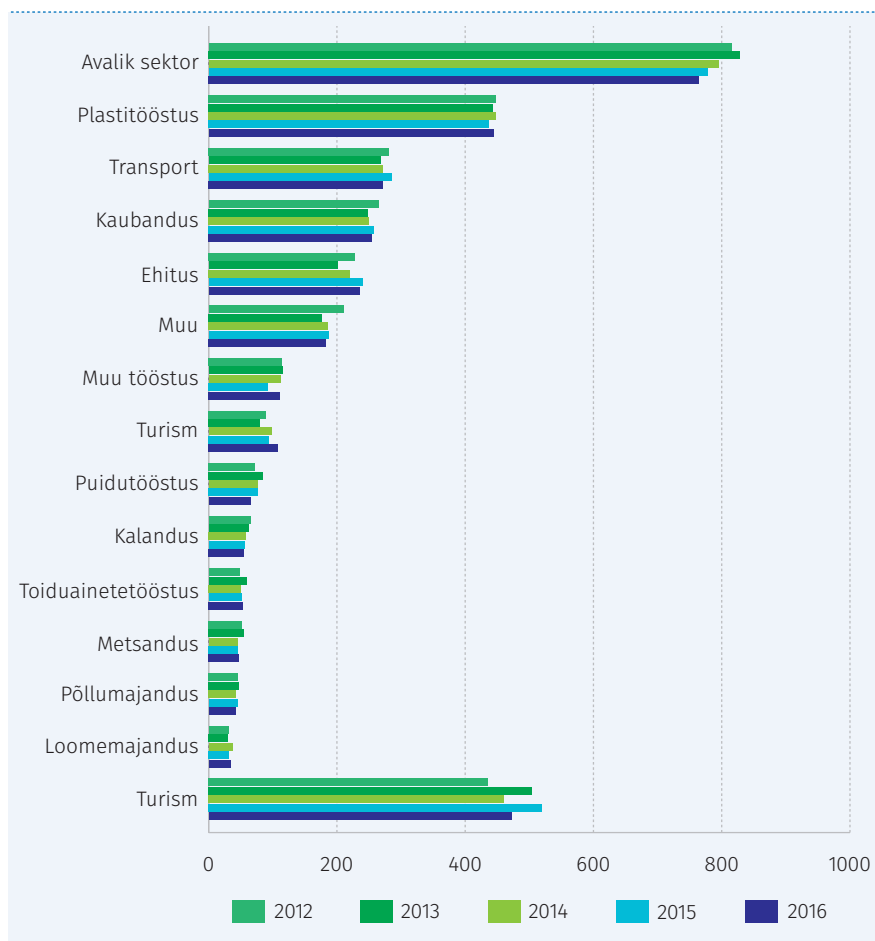
Kassari saar tervikuna on olnud nõudluses juba pikemat aega.

Otseseid suuri probleeme praegu kinnisvara poole pealt ei näe. Ainus probleem ja seda läbi aastate on asjaolu, et müüjate hinnasoovid on oluliselt kõrgemad kui turg on nõus maksuma.

TÖÖ JA PALK

Hiiu maakonnas on kõige rohkem töökohti avalikus sektoris, kuna avaliku sektori töökohti ei jagata sarnaselt äri sektoritega valdkondade kaupa. Avaliku sektori töökohad moodustuvad riigi palgal olevatest töötajatest: politseinikud, päästjad, arstid, õpetajad ja muud riigiametnikud. Märgata on aasta-aastalt töökohtade vähenemist, see protsess jätkub ka ilmselt tulevikus. Avalikus sektoris oli 2016. aasta lõpu seisuga 765 töökohta. Kõikide sektorite lõikes võime täheldada töökohtade vähenemist, kuid seda eelkõige avaliku sektori töökohtade vähenemise arvelt. Äri sektoris võime täheldada töökohtade arvu mõningast kasvu. Äri sektoris on kõige suurem

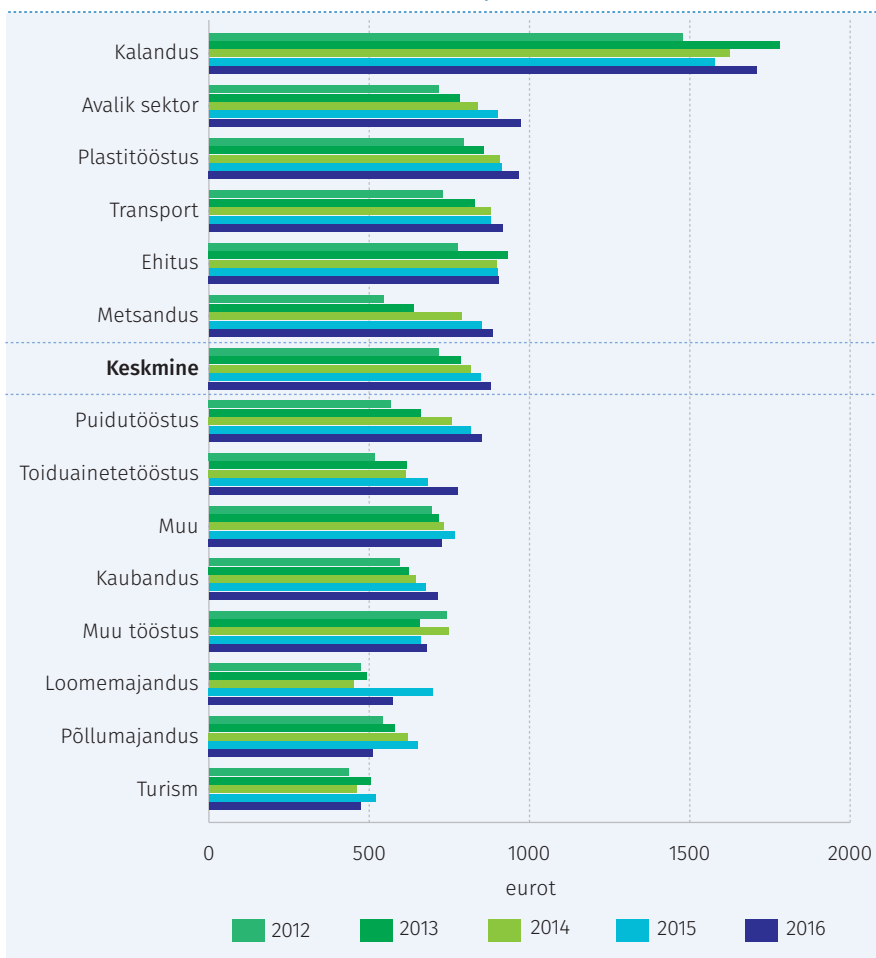
Töökohad

töökohtade arv plastisektoris, kus töötas aasta lõpu seisuga 444 inimest. Töötuna arvel olevate isikute osakaal on võrreldes eelmise aastaga vähenenud. Töötukassa andmetel oli eelmise aasta lõpu seisuga Hiiumaal 155 töötut, mida on võrreldes 2015. aastaga 27 võrra vähem.

Hiiumaa ettevõtete majandustulemuste põhjal arvatud keskmine brutopalk on 2016. aasta lõpus 880 eurot ning erineb mõnevõrra Statistikaameti avaldatud brutopalgast, millest on 895 eurot. Sarnaselt Eesti keskmise palgaga on ka Hiiumaal aastate lõikes märgata keskmise palga tõusu, kuid sellegi poolest jääb palk Eesti keskmisele brutopalgale, milleks oli 1146 eurot, selgelt alla. Kõikide maakondade arvestuses oli Hiiumaa keskmine brutopalk 11. kohal. Kõige kõrgemad palgad on kalanduse sektoris ja kõige madalamad palgad on turismisektoris.

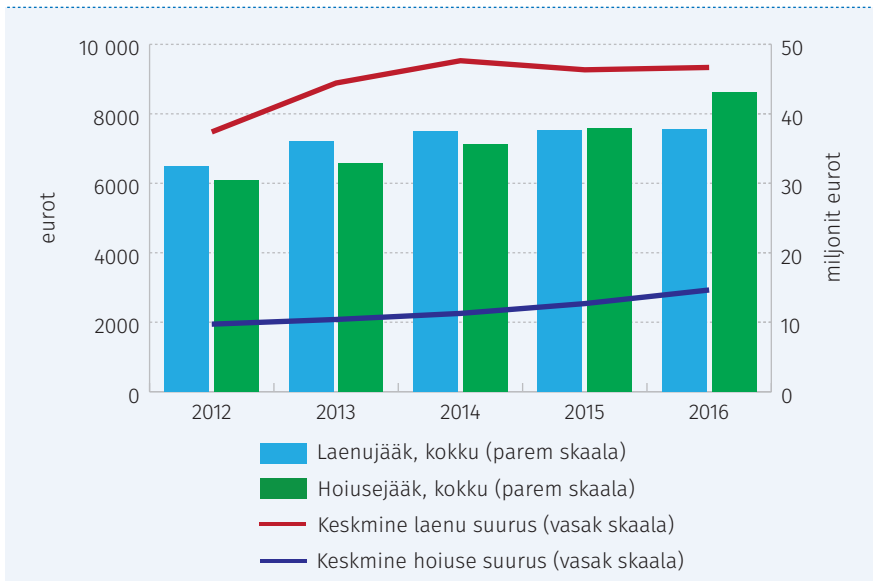
Keskmine palk

LAENUD JA HOIUSED

Hiiumaa laenud ja hoiused 31.12

Emmaste vald

Territoorium:	197 km ²
Elanike arv 31.12.2016:	1241 (muutus +0,64%)
Maksumaksjate arv (aasta keskmine):	592 (muutus +1,7%), maksumaksjate osakaal elanikest 47,7%
Töötute arv (aasta keskmine):	17 (muutus +13,3%), töötute osakaal elanikest 1,4%
Maksutulud:	1 048 000 eurot (muutus +5,1%), maksutulude osakaal põhitegevuse tuludest 71,9%
Põhitegevuse tuleml:	264 000 eurot (muutus -1,1%)
Investeeringud:	162 000 eurot (muutus +110,4%)
Palgasaajate keskmine brutotulu:	1131,69 eurot (muutus +6,8%)
Valla netovõlakoormus 31.12:	361 000 eurot (konsolideeritud näitajate alusel)

Emmaste vallal on kuus hallatavat allasutust: Emmaste lasteaed Naksi-trallid, Emmaste Põhikool, Emmaste Vaba Aja Keskus (koosseisu kuuluvad Emmaste Avatud Noortekeskus, Emmaste Spordihall ning Emmaste täiskasvanute ja eakate huvikeskus (käsitöömaja); ülesandeks on ka vallalehe toimetamine), Emmaste Raamatukogu (pakub teenust ka Leisu seltsimajas), munitsipaalasutus EMKO (ülesandeks vallas majandushaldus, teehoidus ja heakord), Sõru Muuseum. Iseseisvana tegutseb SA Hiiu Maakonna Hooldekeskus Tohvri.

Emmaste vald on 20% osanik OÜ-s Hiiumaa Prügila ja ainuosanik SA-s Hiiu Maakonna Hooldekeskus Tohvri. MTÜ Agapäeotsa seltsi pakutavale lastehoiuteenusele puudub praktiline vajadus, kuna lasteaed tagab kohad.

2016. aasta oli Emmaste vallale finantsiliselt hea aasta. Stabiilsuse hoidmine ja tugevdamine jätkus. 31.12.2016 seisuga olid kõik arved tasutud tähtajaliselt. Emmaste valla netovõlakoormus oli 31.12.2016 seisuga 19%.

2016. aastal osales Emmaste vald hajaasustuse programmis, mis toetab eraldiseisvate majapidamiste varustamist kommunikatsioonidega.

Remonditi Emmaste Põhikooli nelja algklassi põrandad ja uuendati algklasside mööbel; remonditi Emmaste keskuse bussijaam ja valla korter Emmastes; renoveeriti Sõru paadikuuri väliterrass. Emmaste Põhikoolile soetati 16 sülearvutit. Valla kaheksasse bussipeatusesse ehitati päikese-paneelidel töötav valgustus. Spordihoone saalipõrandale paigaldati osaline tartaankate.

Investeeringud tehti valla eelarvest omavahendite arvelt.

Jätkati kruusateede remonttöid. Asfaltbetoonkatet paigaldati 900 m² Tohvri Hooldekeskuse platsile. Valla teedele ehitati tolmuva katteid 11 000 m². Talgute korras puhastati Tohvri patareide ümbrust.

Võeti vastu uus valla arengukava aastateks 2016–2023.

Kaasaegne plastitööstus Emmaste vallas: AS Dale

Emmaste valla ettevõtlust iseloomustab suhteliselt mitmekesine majandustegevus. Enamik ettevõtetest tegutseb põllumajandussektoris. Emmaste vallas on suurimad tööandjad plastitööstuse ja elektriseadmete tootmis- ja koostetööstuse ettevõtted, mis põhinevad enamasti kohalikul kapitalil. Nurste kandis asuvad kaks valla suurimat tootmisettevõtet, kuhu tullakse tööle ka väljastpoolt Emmaste valda.

Emmaste valla mereäärne asend, puutumata loodus ja rikas minevikupärand ning ühendus Saaremaaga soodustab piirkonnas turismiga seotud ettevõtluse arengut ning seda eelkõige suvisel soojemal perioodil, kui rahvaarv Emmaste vallas lühiajaliselt kuni kahekordistub. Suurim potentsiaal puhkemajanduse ja merega seotud ettevõtluse arendamiseks on Sõru sadama piirkonnas, kust kaudu toimub laevavahetus Triigi sadamaga Saaremaal.

Hiiu vald

Territoorium:	384 km ²
Elanike arv 31.12.2016:	4623 (muutus -0,5%)
Maksumaksjate arv (aasta keskmine):	2169 (muutus -1,5%), maksumaksjate osakaal elanikest 46,9%
Töötute arv (aasta keskmine):	79 (muutus -10,2%), töötute osakaal elanikest 1,7%
Maksutulud:	3 494 000 eurot (muutus +4,8%), maksutulude osakaal põhitegevuse tuludest 59,5%
Põhitegevuse tuleml:	561 000 eurot (muutus +183,6%)
Investeeringud:	202 000 eurot (muutus -86,9%)
Palgasaajate keskmine brutotulu:	1073,43 eurot (muutus +5,5%)
Valla netovõlakoormus 31.12:	3 036 000 eurot (konsolideeritud näitajate alusel)

Hiiu Vallavalitsusel on üheksa hallatavat asutust: Hiiu Valla Lasteaed, Hiiu Valla Kultuuri ja Vaba Aja Keskus, Hiiu Valla Sotsiaalkeskus, Hiiu Valla Raamatukogu, Hiiumaa Noorsootöö Keskus, Lauka Põhikool, R. Tobiase nim Kärkla Muusikakool, Kärkla Turg ja Kärkla Põhikool (kuni 31.08.2016 Kärkla Ühisgümnaasium). 1. septembril 2016 alustas riigigümnaasiumina tööd Hiiumaa Gümnaasium.

Vald on ainuosanik SA-s Kärkla Sadam ja SA-s Hiiumaa Spordikool, aktsionär AS-is Kärkla Veevärk (osalus 83,42%) ja osanik OÜ-s Hiiumaa Prügila (osalus 40%). Hiiu vald osaleb veel SA Hiiumaa Muuseumid juhtimises ning on järgmiste MTÜde liige: MTÜ Kõrgessaare Sadam, MTÜ Hiiukala, MTÜ Eesti Tuletorni Selts, MTÜ Eesti Rahvamajade Ühing, MTÜ Eesti Muusikakoolide Liit, MTÜ Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, MTÜ Hiiumaa EELK Diakooniakeskus, Hangete Korraldamise MTÜ, MTÜ Hiidlaste Koostöökogu, MTÜ Eesti Linnade Liit ja Hiiumaa Omavalitsuste Liit. SA Kärkla Sadam on liige MTÜ-s Väikesadamate Arenduskeskus. SA Hiiumaa Spordikool on MTÜ Hiidlaste Koostöökogu ja ühenduse Hiiumaa Spordiliit liige.

2016. aastal korrastati Kärklas Pae tänava laste mänguväljak. Lasteaia Vabrikuväljak 2a asuv hoone anti pikaajalisele rendile.

Lasteaia Kalda tn maja esimesel korrusel rekonstrueeriti elektripaigaldis, värviti koridor, vahetati põrandakate, soetati rühma tellitavate jalga-dega lastelaud ning uuendati vaipkatteid nii rühmades kui saalis.

Lauka Põhikooli soetati projekti toetusega robotikavahendid ning vala eelarvest 10 tahvelarvutit, uus server, personaalarvuti ja heakorrava-hendid (murutraktor, rohuniiduk).

Kärkla Põhikool ja Lauka Põhikool liitusid Ettevõtliku kooli program-miga.

Kinnitati valla põhihariduse valdkondlik arengukava.

Jahid talvituvad Kärkla sadama hoiuhallis.

Rudolf Tobiase nim Kärkla Muusikakool sai toetust pillide soetuseks projektidest "Igal lapsel oma pill", "Varaait" ning riigieelarvest.

Hiiumaa Noorsootöö Keskuse Kõrgessaare noortemajja paigaldati ATS ning kaasajastati elektrisüsteemi.

Hiiu valla raamatukogudele soetati valla eelarvest kaks arvutit (Kärkla, Kõpu) ning värviprinter. Kõrgessaare haruraamatukogu sai lisariiulid, AIP arvutilaua ning ratastel raamatukapi. Kärklas paigaldati raamatukogu koridori näitusetorud.

Hiiu Valla Kultuuri ja Vaba Aja Keskuse Kärkla majal parandati valla eelarvehahendite abil katus ning soetati värviprinter. Kõrgessaares rekonst-
rueeriti näituseruum koos valgustuse paigaldamisega, soetati sülearvuti ning riigieelarvelise toetuse abil soetati toolid mõisapargi esinemiskohta.

2016. aastal ehitati ühisveevärgi ja kanalisatsiooni torustik Kärkla linna Kaare tn 1, 2, 3 ja parandati Käina valla Nõmme küla puurkaev-pumbamaja joogivee kvaliteeti, mille käigus täiendati pumbamaja pöördosmoosiseadet ja automaatikat. Koostöös võrguettevõtjaga, kes viis elektrivarustuse õhuliinid maakaablisse, parendati Kärklas tänavavalgustust Nuutri, Uuel ja Rahu tänaval.

Kruusateede remont jõudis 2016. aastal Rootsi külatee, Otste ja Posti-Sigala teeni ning Lepiku, Kase, Marja, Kalamaja ja Sanglepa tänavani.

Jätkati Kõrgessaare Mõisaaida konserveerimistöodega ning osaleti ha-
jaasustuse programmis, mis toetab eraldiseisvate majapidamiste varus-
tamist kommunikatsioonidega.

Vallas tegutsevad kaubandus-, teenindus-, ehitus-, metalli-, puidu-, õmblus-, plasti- ja transpordiettevõtted. Sarnaselt kogu Hiiumaaga an-
navad Hiiu valla majanduslikult aktiivsete ettevõtete seas tooni mikroet-
tevõtted. Maakonnakeskusena on eelkõige Kärklasse koondunud valdav
osa Hiiumaa kaubandus- ja teenindusettevõtetest ning avaliku sektori
asutustest.

Väikeettevõtluse ja teeninduse arengut piirab turismi hooajalisus. Val-
la tööhõivestruktuurile avaldavad olulist mõju mandriettevõtete või -asu-
tuste Hiiu vallas või selle lähikümbruses tegutsevad osakonnad või filiaalid
(näiteks Hiiumaa Selver, Kärkla Rimi – varasem Säätumarket).

Käina vald

Territoorium (Maa-amet 2015):	188,7 km ²
Elanike arv 31.12.2016:	2096 (muutus -0,9%)
Maksumaksjate arv (aasta keskmine):	980 (muutus +2,1%), maksumaksjate osakaal elanikest 46,8%
Töötute arv (aasta keskmine):	37 (muutus -17,8%), töötute osakaal elanikest 1,8%
Maksutulud:	1 577 000 eurot (muutus +8,4%), maksutulude osakaal põhitegevuse tuludest 66,3%
Põhitegevuse tuleml:	371 000 eurot (muutus +29,3%)
Investeeringud:	471 000 eurot (muutus -20,4%)
Palgasaajate keskmine brutotulu:	1049,09 eurot (muutus +6%)
Valla netovõlakoormus 31.12:	879 000 eurot (konsolideeritud näitajate alusel)

Käina Vallavalitsusel on viis hallatavat asutust: Käina Lasteaed Tirtspõnn, Käina Kool, Käina Huvi- ja Kultuurikeskus, Käina Raamatukogu (pakub teenust ka Männamaal), Käina Spordikeskus. Tegutseb laste hoiurühm.

Vald on ainuosanik OÜ-s Neli Aastaaega, aktsionär AS-is Kärkla Veevärk (osalus 10,08%), osanik OÜ-s Hiiumaa Prügila (osalus 20%) ja asutajaliige MTÜ-s Käina Kardirada ja SA-s Hiiumaa Muuseumid.

2016. aastal loodi valla hallatav asutus Hiiumaa Loodus- ja Tegevuskeskus, mille eesmärk on külastuskeskuse rajamine ja haldamine.

2016. aastal rekonstrueeriti Käina Kooli staadion ja alustati staadioni hoone uuendamist. Viidi ellu Orjaku-Nasva-Kaigutsi valguskaabli projekt, mille toel jõudis 36 majapidamiseni kiire internet, nii et ühele majapidamisele jagatud ehituskulu oli üle Eesti üks odavamaid. Valmis Käina kalmistu tavandimaja. Suvel 2016 viidi läbi Käina Huvi- ja Kultuurikeskuse teisel korrusel renoveerimistööd, mille tulemusena sai tantsuosakond endale uued riietus- ja pesuruumid, valmis klubiruum ja näitusesaal ning uuenduskuuri läbis suur kontsertsaal.

Koostöös korteriühistutega renoveeriti Sõpruse ja Sõpruse põik tänavad, parklad ja valgustus. Uuendati Papli tänava tänavavalgustus. Lõpule viidi 2015. aastal alustatud koolipargi valgustatud kergliiklustee ehitamine. Leader projektitoetuse abil plaanitakse 2017. aastal alustada Käinas omatoodangu turu ehitust ja haljastuse korrastamist.

Kultuurikeskuse fassaadi osalise renoveerimise projekt sai rahastuse, tööd algavad 2017. aastal.

Algatati ja koostati Käina tööstusala II detailplaneering eesmärgiga kaasajastada tööstusala detailplaneeringut ja viia planeeringulahendus kooskõlla möödunud viie aastaga esile kerkinud arenguvajadustega, sh täpsustada tööstusalale tööstusinkubaatori ja ühisloa rajamise ruumilisi tingimusi ning määrata tingimused arenevate ettevõtete laienemiseks.

Võeti vastu 2015. aastal algatatud Kassari elamualade detailplaneering, mille eesmärk on munitsipaalomandis olevale elamumaale planeerida hoonestusõiguse seadmiseks sobilikud krundid ning sellega aidata kaasa noortele ja lastega peredele soodsatel tingimustel elukoha loomisele. Nii saaks soodustada erialaste oskuste, kogemuste või haridusega isikute Hiiumaale tööle asumist. Samal eesmärgil on vallal krundid Vaemla külas, kuhu ehitati juurdepääsuteed. Vald on kruntidele kasutajate leidmiseks loonud noortele peredele sobivamaid tingimusi ning korraldanud konkursi. 2016. aastal seiskus Keskkonnaameti muutunud seisukohtade tõttu Kassari elamumaade planeering. Kogri külas Seemnevilja kinnistul ehitati välja mahasõiduteed, kuid konkurssidel ei ole huvilisi tekkinud.

Valmistati täies mahus ette Käina Loodus- ja Tegevuskeskuse projekt, mis rahastuse taotlemisel ei olnud edukas. Rahastuse taotlemist jätkatakse ja võimalik on projekt ellu viia ka ilma külastuskeskusega pooles ulatuses.

2016. aastal osales Käina vald hajaasustuse programmis, mis toetab eraldiseivate majapidamiste varustamist kommunikatsioonidega.

Valla ettevõtlus on väga mitmekesine. Oluline osa on tööstusel, põllumajandusel ja turismil. Tööstuses on suurim osakaal plastitööstusetevõtetel, oluline on ka puidutööstus. 2016 oli tööstusele stabiilne aasta. BioBag kontserni ostetud plastitööstusettevõtte AS Dagöplast laiendas tootmist. Mullaviljakuselt on Käina valla põllud ühed viljakamad Hiiumaal. Arenenud on lihloomade kasvatus (lambad, veised). Suurenenud on koos toitlustamisvõimalusega pakutav majutuskohtade arv. Pooled Hiiumaa majutusettevõtete voodikohtadest asuvad Käina vallas. Vallale kuuluv Orjaku sadam on piirkonnale oluline objekt nii ettevõtluse, vaba aja veetmise, kohaliku elu edendamise, kui ka turismi arendamise seisukohalt.

Orjaku sadam

Pühalepa vald

Territoorium (Maa-amet 2015):	257,3 km ²
Elanike arv 31.12.2016:	1590 (muutus +1,5%)
Maksumaksjate arv (aasta keskmine):	728 (muutus +1,7%), maksumaksjate osakaal elanikest 45,8%
Töötute arv (aasta keskmine):	27 (muutus -20,6%), töötute osakaal elanikest 1,7%
Maksutulud:	1 158 000 eurot (muutus +9,2%), maksutulude osakaal põhitegevuse tuludest 65,1%
Põhitegevuse tuleml:	313 000 eurot (muutus +40,4%)
Investeeringud:	547 000 eurot (muutus +388,4%)
Palgasaaajate keskmine brutotulu:	1037,19 eurot (muutus +5,9%)
Valla netovõlakoormus 31.12.:	59 000 eurot

Vallal on üheksa hallatavat asutust: Palade Põhikool, Suuremõisa Lasteaed-Põhikool, Palade Lasteaed, Hellamaa Perekeskus, Pühalepa valla Kultuuri- ja noortekeskus, Hellamaa Rahvaraamatukogu, Suuremõisa Rahvaraamatukogu, Palade Rahvaraamatukogu, Palade Loodushariduskeskus (sh Soera Talumuuseum ja kauplus).

Vald on aktsionär AS-is Kärkla Veevärk (osalus 9%), osanik OÜ-s Hiiu-maa Prügila (osalus 20%).

Jätkusid valla kalmistute põhjalikud korrastustööd. Palade kalmistu aed korrastati, paigaldati uued väravad, ehitati uued parklad ja tööriis-takuur. Kalmistu alal ja ümbritseval territooriumil tehti harvendusraiet, langetati ohtlikud puud ja kalmistul markeeriti uus matmisala.

Järjekordsed renoveerimistööd jõudsid Palade kooli. Koolimaja teise korruse neli klassiruumi said remonditud, kaasajastatud ja uue sisu. Rahastus tuli Hasartmängumaksu Nõukogult ja Pühalepa valla eelarvest. Suured ehitustööd algasid kooli saali osas.

Valla vara sai märkimisväärset täiendust maade munitsipaalomandis-se tulekuga. Maa munitsipaalomandisse taotlemiseks koostati 2015-2016 Hellamaa sotsiaalküla detailplaneering. Vastavalt volikogu taotlusele andis riik munitsipaalomandisse Hellamaa külas Ööviuli (3,78 ha) ja Meeles-pea (0,91 ha) maaüksused sotsiaalküla rajamiseks, Hiessaare külas Krossalahe (8,84 ha), Suuresadama külas Kiviranna (1,21 ha) ja Rannapõllu (1,51 ha), Heltermaa külas Tambilõuka (1,6 ha) ja Salinõmme külas Kiige (2,7 ha) maaüksused ning Vahtrepa bussipeatuse maa (35 m²). Munitsipaalomandisse anti ka kohalike teede alused maaüksused, mis moodustatakse katastriüksusteks plaanimaterjali alusel, 95 teed 139 maatükina. RMK andis Pühalepa vallale tasuta üle Hiessaare külas Löbenina vaatlusposti (0,2 ha) ja Salinõmme külas Värava (0,22 ha) kinnistud. Algatati Naistlaiu sadama detailplaneering.

Soera talumuuseumis toimusid tööd vastavalt Soera arendamise kavale, milles ette nähtud tegevused on kolme aasta peale jaotatud. Esimesel aastal tehti koristus-, raadamis- ja lammutustöid. Taastati korendusaead koos väravatega. Paargul vahetati katuse ja restaureeriti olemasolevad puitdetailid.

Üheks suuremaks ja mahukamaks ettevõtmiseks võib lugeda valla teede renoveerimist ja parendamist. Aasta jooksul remonditi kruusateid, kaevati kraave ja paigaldati teetruupe. Tehti raie- ja raadamistöid edaspidiseks paremaks teehoolduseks. Mustkatte alla viidi 11 km kruusateid, juba olemasolevatele mustkattetega teedele tehti korduspindamisi 5 km ulatuses. Jätkati valla teedele nimesiltide paigaldamist.

2016. aastal osales Pühalepa vald hajaasustuse programmis, mis toetab eraldiseisvate majapidamiste varustamist kommunikatsioonidega.

Elanike peamised elatusalad on põllumajandus, teenindus ja turism. Tööstuslikud tegevusalad on laevaremont, metsavarumine ja puidutöötlemine ning vaibakudumine. Veel lisanduvad Väinamere kalapüük ja ehitamine. Vallas asuvad lennuväli, kala- ja laevaremondisadamana tuntud Suursadama sadam ja Heltermaa sadam, mille kaudu toimub Hiiumaa ühendus mandriga.

Suuremõisa kirik

Vallavanem Ants Orav:

“2016. aastat võib lugeda majanduse vaikseks arengu aastaks. Aasta kokkuvõttes laekusid kõik olulised maksud – tulumaks, ressursimaks, maamaks – valla eelarvesse plaanitud koguses ja veidi rohkemgi.”

Hiiumaa ettevõtlus on saanud hoogu LEADER toetusmeetmetest

Hiidlaste Koostöökogu on möödunud 11 tegevusaasta jooksul välja töötanud ja rakendanud kahte Hiiumaa integreeritud arengustrateegiat. Aastate 2009–2013 jooksul kiitis Koostöökogu hindamiskomisjon heaks kokku 372 projekti umbes 2,5 miljoni euro ulatuses, mis näitab edukat Eesti LEADER esimese rahastusperioodi läbi viimist.

Uus strateegia aastateks 2014–2020 põhineb Hiiumaa võimalusel olla üks maailma 600 piirkonna seas, kes on saanud UNESCO sertifikaadi programmi Inimene ja Biosfäär (MAB) rakendamiseks. See on suur eelis saare ettevõtjatele ja vabauhendustele, kes saavad tuge oma tegevusele rohemajanduse, kultuuri ja hariduse alal, samuti oma toodete ja teenuste turundamisel laia maailma. 2014. aastal alanud Euroopa Liidu rahastusperioodil panustab Hiidlaste Koostöökogu läbi toetusmeetmete **väikeetevõtluse arengule, külaarendusele ja kogukonnateenustele, ühistööle ja teadmussiirdele ning üle-saarelisele arenduskoostööle**. Toetusi on perioodi jooksul taas jagada üle kahe miljoni euro.

Uue strateegia meetmetest on 2016. aastal ja 2017. aasta alguse seisuga heaks kiidetud 36 projekti. Juba on mõned projektid edukalt ellu viidud. Näiteks ettevõtete arengu meetme osalisel toel ehitati valmis Hiiumaa Pagari uus tootmishoone, kasutades selleks 160 000 eurot kogukonnale eraldatud Euroopa Liidu rahastusest. Väikeetevõtja Triibuvineer OÜ sai tootmiseadmete soetamiseks toetust 9281,40 eurot, mis on 60% seadmete kogumaksumusest. Valmis on saanud Ristnaotsa osaühingu poolt rajatud uus Hõbekala majutushoone (osana majutus ja toitlustuskompleksist Ristnas), milleks ettevõtja sai toetust 46 472,49 eurot. Väikese, 5121 eurot, kuid väga vajaliku toetuse sai MiPa Services OÜ, kes avas 2016. aastal Kärdlas pitsarestorani Mamma Mia.

Külaarenduse ja kogukonnateenuste meetme toel on valminud Orjaku-Nasva-Kaigutsi optilise kaabli jaotusvõrgu väljaehitamine lõpptarbijale kasutamiseks, Käina Vallavalitsuse toetustaotlus 22 482,50 eurole. Emmaste Vaba Aja Keskuse sisekergejõustiku hallis tehti arendustöid toetusega 34 492,44 eurot. Valmis sai ka MTÜ Hiiumaa Jahimeeste Seltsi Emmaste jahtkonna Tilu jahimaja energiasäästlikkuse projekt, toetusega 10 640 eurot ning Kassari rahvamaja maaküte, mis sai toetust 33 092 eurot.

Hiiumaa kui mereriigi uhket lippu hoiab üleval MTÜ Halulaev, kelle ehitatud traditsiooniline kahemastiline kaljas sai 2017. aasta sügisel vette laskmisel nime Hiiumaa Ingel. Kogukond toetas 2016. aastal halulaeva ehitustehnosüsteemide ostu ja paigalduse projektis 31 737 euroga. Samuti sai väikese toetuse Hiiumaa Vabatahtlik Merepääste Selts SAR töödeks vajalike töövahendite ja seadmete hankimiseks, 1262 eurot.

Teadmussiirde ja ühistöö meetmes on taotlusi vastu võetud nii 2016. kui 2017. aastal. Need on pikemaajalised projektid, kus ühistööd tulebki teha vähemalt kahe aasta jooksul. Juba praegu on häid tulemusi näha MTÜ Hiiumaa Veis ja Lammas projektis “Kohalik toidupärand – “hiiuma viiuli”

kvaliteedikava ja tasuvusuuringute koostamine”, mille kaudu loodame kohaliku toidu letile tuua ainulaadse hiiumaise toote (toetus projektile 15 667,37 eurot). Teadmussiirde projekt, mille viis läbi Pitsu OÜ – kindakirjadega tekstiiltoodete ja turunduskontseptsiooni väljatöötamine (toetusega 3134,40 eurot) –, on kasu toonud nii ettevõtjale endale kui kogu Hiiumaa turundamisel, sest kvaliteetne ja ainulaadne toode tõstab esile meie saare väärtusi ja levib meenena kaugemale üle mere.

Tegemisel on mitmeid huvitavaid ühistöö projekte spordi- ja liikumisaktiivsuse toetamiseks (MTÜ Hiiu Hüljes, Hiiuvald, MTÜ Hiiumaa Motoharidus), SA Tuuru viib läbi ettevõtjate ja noorte koolitusi ja turundusprojekte.

Arengukoostöö meede keskendub samuti läbi ühistöö festivalide ja sündmuste korraldamisele, mis toovad külastajaid ja seega sissetulekut Hiiumaa ettevõtjatele. Mainida tuleb vaid meile kuulsust toonud kohvikupäevi, Pühalepa muusika- või Lestafestivali.

Hiidlaste Koostöökogu saab ka ise algatada projekte teemadel, mis on ühingu arvates vähe kajastatud või mille kallal tuleb järgnevatel aastatel enam töötada. Oleme ideereisidel käinud rohemajandust ja kohaliku toidu edendamist õppimas Bornholmil (Taani), Skånes ja Gotlandil (Rootsi), samuti koostööna Lääne- ja Pärnumaaga LEADER gruppidega väisamas Eesti parimaid kogemusi sel alal. Ees ootab rahvusvaheline koostöö Soome ja Poola kohalike tegevusgruppidega Hiina ärikontaktide loomisel ja turismipakettide välja töötamisel; Kreeka Leonidio piirkonnaga, kes alustab UNESCO biosfääri programmi välja töötamist ning loodab meie kogemusele sel alal; ning paljude Euroopa partneritega koostöö väikeettevõtluse ja turismi arendamisel läbi sündmuskorralduse.

Koostöökoogu on taotlenud lisarahastust nii PRIA teadmussiidre meetmest kui Põhjamaade Ministrite Nõukogu vabaihenduste toetusfondist, et viia läbi koolitusi ja võrgutust. PRIA meetme abil oleme korraldanud seminare lihatoodete käitlejatele, õppereise ja andnud välja trükiseid. Põhjamaade Ministrite Nõukogu projektiga oleme loonud head koostöösuhted Blekinge (Rootsi) ja Vidzeme (Läti) biosfäärialadega ning korraldanud Koostöökoogu juubelikonverentsi. Sellest projektist tõuseb tulu ka Kreeka kolleegide koostööle, sest laialdasem ülevaade ettevõtjate ja kohalike elanike vajadustele ja võimalustele UNESCO programmialal tuleb kasuks eelkõige meie saarele.

Loe MTÜ Hiidlaste Koostöökogust veel meie veebist <http://www.kogu.hiiumaa.ee/>.

Hiidlaste Koostöökoogu asutati 30. juunil 2006. aastal kohalike omavalitsuste, ettevõtjate ja vabaihenduste koostöök, SA Tuuru nõul ja toel. Peamiseks koostöö eesmärgiks nähti vajadust suurendada kohalikku algatusvõimet Hiiumaal, arendada avaliku-, era- ja mittetulundussektori koostööd, arendada koostööd teiste ühendustega Eestis ja mujal Euroopas, osaleda rahvusvahelistes, riiklikes, piirkondlikes ja kohalikes maaelu arendavates projektides ning viia läbi koolitustegevust. Selle eesmärgi täitmiseks oli vaja koostada piirkonna integreeritud arengustrateegia, milles analüüsida saare arenguvajadusi ja koostada konkreetseid meetmeid osade arenguvajaduste katmiseks. Ellu viimise rahaliseks pooleks sai tuge küsida Maaeluarengukava kaudu, kus 2009. aastal avanes LEADER meede. Samal 2009. aastal asutati tegevuskeskus kahe töötajaga, kes asusid korraldama tegevust, sh projektide rahastamise korraldamist ning taotlejate nõustamist.

Reet Kokovkin,
MTÜ Hiidlaste Koostöökoogu tegevjuht

Hiiumaa arengustrateegia 2020+ seire

Hiiumaa arengustrateegia 2020+ on olnud maakonna arengu suunamisel ja planeeringute kavandamisel tõsiseltvõetavaks alusdokumendiks, kus on kavandatud saare peamised eesmärgid ja nende saavutamiseks läbimurdesuunad.

Maakonna planeeringud on eesmärgistatud vastavalt arengustrateegias toodule. Strateegia lisadokumendina on analüüsitud Hiiumaa majandust, ettevõtlust ja liikuvust, mille põhjal koostati Hiiu maakonna konkurentsivõime tegevuskava.

Täna loodame, et sinna tegevuskavasse lülitatud prioriteetsetele arendusobjektidele eraldatakse projektipõhine toetus ja Hiiumaa saab endale loodus- ja tegevuskeskuse Käinasse ning Kärkla kaasaegse keskväljaku ning Suuremõisa lossi abihooned restaureeritakse lähiaastatel.

Seireandmetesse on toodud Inimarengu alla lisaks statistilistele näitajatele ka Rahvastikuregistri andmed, mis mõnevõrra erinevad. Andmete kasutamisel on alati mõistlik viidata allikale. Ja silmas tuleb pidada, et alates 1.01.2016 on Statistikaametis kasutusel uus rahvaarvu arutamise meetodika ja inimeste elukoha allikas, mida tuleb muutuste analüüsimisel arvestada. Sellest siis Statistikaameti andmetel justkui maakonna elanikkond on hüppeliselt kasvanud. Tasakaaluks ongi kõrval Rahvastikuregistri andmed, mis paraku näitavad Hiiumaale sissekirjutatute arvu järkjärgulist langust ja 31.12.2016 seisuga on see langenud 9550-le võrreldes 2011. aasta 10 123-ga (vähenemine 573 inimest).

	Lähtetase 2011	2016	Sihttase 2020	Andmeallikas
INIMARENG				
Elanike arv 31.12. Statistikaameti andmetel	8482	9348*	7500	31.12.2011 rahvaloendus; www.stat.ee;*
Sündide arv Statistikaameti andmetel	98	67	70	www.stat.ee
Loomulik iive Statistikaameti andmetel	-16	-37	5	www.stat.ee
Rändesaldo Statistikaameti andmetel	-11	24	20	www.stat.ee
Tervena elatud aastate arv	47,01	57,88	55	www.stat.ee
Üldhariduskoolis õppijate arv	964	815	800	www.stat.ee
Elanike rahulolu elamistingimustega	64,20%	69,30%	70%	www.stat.ee
Elanike arv 31.12. Rahvastikuregistri andmetel	10 123	9550		hiiu.maavalitsus.ee
Sündide arv Rahvastikuregistri andmetel	92	65		hiiu.maavalitsus.ee
Loomulik iive Rahvastikuregistri andmetel	-17	-40		hiiu.maavalitsus.ee
Rändesaldo Rahvastikuregistri andmetel	-36	25		hiiu.maavalitsus.ee
LOODUS				
Keskkonna programmides osalejate arv Hiiumaal	512	514	500	Keskkonnaamet; Palade Loodushariduskeskuses; RMK Ristna looduskeskuses, sh osalejad väljastpoolt maakonda
Kaitstavate alade pindala maismaal (ha) – kaitsealad, hoiualad, kohaliku omavalitsuse objektid, püsielupaigad ja üksikobjektid	24 086	24 162	25 000	www.eelis.ee
TARISTUD JA ÜHENDUSED				
Parvlaevareisijate arv Rohuküla-Heltermaa liinil	442 382	535 972	400 000	hiiu.maavalitsus.ee
Parvlaevareisijate arv Sõru-Triigi liinil		40 429		hiiu.maavalitsus.ee

* suur muutus, sest alates 01.01.2016 on Statistikaameti kasutusel uus rahvaarvu arvutamise meetodika ja inimeste elukoha allikas, mida tuleb muutuste analüüsimisel arvestada.

	Lähtetase 2011	2016	Sihttase 2020	Andmeallikas
Lennureisijate arv	10 011	7013	15 000	hiiu.maavalitsus.ee
Interneti püsiühendusega leibkondade arv	2800	2900	4500	www.stat.ee
Eksportivate ettevõtete arv aastas (väliskaubandus)	45	56	60	www.stat.ee
MAJANDUS JA ETTEVÕTLUS				
SKP jooksevhindades (mln eurot)	66,51	veel pole	120	www.stat.ee
SKP elaniku kohta võrreldes Eesti keskmisega (%)	61,3	veel pole	75	www.stat.ee
Palgatöötajate aasta keskmine brutotulu (eurot)	790,04	1070	1400	www.stat.ee
Majutatute arv aastas	16 345	19 684	30 000	www.stat.ee
Kõrgharidusega töötajate osakaal (%)	29,9	26,8	35	www.stat.ee
Mahetootmisega tegelevate ettevõtete arv	88	102	100	www.pma.agri.ee
Tööjõus osalemise määr (%) - kuni pensioniealiste hõiveseisund	71,4	72,1	73	www.stat.ee
VALITSEMINE JA KODANIKUÜHISKOND				
Avaliku sektori investeeringute maht (mln eur), sh põhivara soetus ja renoveerimine	2211	4631	3000	www.rahandus- ministeerium.ee
sh Riigigümnaasium Kärdlas		2900		www.rahandus- ministeerium.ee
Mittetulundusühingute arv	355	388	350	KÜSK Äriregistri andmetel

HIIUMAA EDUKAD ETTEVÕTTED 2016

Aasta alustaja 2016

Korrashoid OÜ – Aasta alustaja 2016

2016. aasta jaanuaris loodud ettevõtte pakub kinnisvara korrashoiuga seotud teenuseid Lääne-Eesti piirkonnas: siseruumide heakorrateenused, välkorkistus ja kojamehetööd, eri- ja suurpuhastustööd, halduriteenus ning hoonete tehnosüsteemide korrashoid. Ettevõtte on loonud hästitoimiva kodulehe www.kvkorrashoid.ee ja Facebook'i konto, mida pidevalt uuendatakse. 2016. aastal leiti oodatust rohkem hoolduskoristuse kliente ning tehti oodatust suuremas mahus suurpuhastustöid. Eesmärk oli 2016. aasta lõpuks palgata lisaks 2–3 töötajat, aasta lõpus oli ettevõttes kokku 20 töötajat, kellest 18 olid mittetäieliku tööajaga töötajad. Keskmise töötajate arv arvestatud täistööajale oli 7 töötajat. 2018. aastal oli plaanis laieneda Saaremaale ja Läänemaale, kuid Saaremaale laienemisega alustati juba 2016. aastal.

Undama Tõnise OÜ - nominent

Ettevõtte tegeleb peamiselt maheloomade kasvatusega ning lisaks maheteravilja kasvatusega. Osauhing sai MAK 2014–2020 meetme 6.1 "Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine" I taotlusvoorust toetust 40 000 eurot, mille investeeris põllutöomasinatesse.

Raxmotors OÜ - nominent

Ettevõtte on spetsialiseerunud vanade ja eriotstarbeliste sõidukite taastamisele. Pakutakse nii täisrestaureerimist kui ka ainult keretöid. 2016. aasta sügisel Palukülas alustanud ettevõtte kolis sama aasta sügisest lennujaama kõrvale töötegemiseks sobilikumale rendipinnale. Värvimisruumi veel endal ei ole, selles osas tehakse koostööd teise kohaliku ettevõtjaga. Enamus kliente on väljaspool Hiiumaad ja Eestit, näiteks 80% masinatest on toodud Soomest. Suure töömahu tõttu tuli juurde palgata töötajaid.

Aasta investeerija 2016

HTÜ Tootmine – Aasta investeerija 2016

HTÜ Tootmine on 100% Hiiumaa Tarbijate Ühistu omanduses ehk ettevõtte, mis kuulub Hiiumaa kogukonnale. Toodangust realiseeritakse 47% väljaspool Hiiumaad (peamiselt Tallinnas). E-poe sortimendis on umbes 100 toodet. Kava plaanitud ja 2015. aastal alustatud Hiiu Pagari tootmishoone ja tehnoloogia kaasajastamine jõudis sisuliselt lõpule 2016. aastal. Pidulik avamine jäi uude aastas. Sisuliselt laoti selle, ligi 1,5 miljonilise investeeringuga, alus pagaritoodete valmistamise jätkumisele Hiiumaal ja tõsteti pagaritööstuse tootmisvõimsust. Usutavasti suudetakse seetõttu Hiiumaa kujutisega pagaritoodete müüki mandril veelgi kasvatada. Projekti toetasid PRIA, LEADER ja KIK ning tegu on kohalikule kogukonnale väga olulise projektiga.

Dagöplast AS – nominent

AS Dagöplast on polüetüleenist ja biomaterjalist kiletoodete tootja. Ettevõtte tegutseb 1998. aastast ja on tänaseks üks suurimatest kiletootjatest Baltikumis ja Skandinaavias. Peamiseks toodanguks on erinevad kilekotid, põllumajanduskile, kilepõlled, hoiatuslindid, kaablikaitse lindid, puidukattekile, põllumajanduskile ja plasttorud. Koos uue omanikuga on oluliselt kasvanud biolagunevate toodete osakaal, millest enamik müüakse sama grupi ettevõtetele. 2016. aastal investeeriti seadmepargi täiendamisse ja uuendamisse, samuti tootmishoone parendamisse.

HMPK OÜ - nominent

OÜ HMPK põhitegevuseks 2016. aastal oli metsamaterjalide varumine ja -müük. Ettevõtte jätkas metsatöö- ja transporditeenuse osutamist Hiiumaal ja Saaremaal. Ekspordi osakaal käibest moodustas 67%. Käive suurenes metsatöö osas (33%) ning Taani ja Saksamaa ekspordi osas (14%). Ettevõtte varus ja realiseeris suurema osa puidu kogusest, mis töötati üles ja müüdi Hiiumaal 2016. Ehk enamus Hiiumaal raiutud puidust liikus läbi HMPK. Investeering tehti metsatehnika uuendamisse.

Aasta tegija 2016

M ja P Nurst AS – Aasta tegija 2016

AS M ja P Nurst tegevusaladeks on elektrimaterjalide valmistamine, plasttoodete valmistamine survevalumeetodil, elektroonikaseadmete koostamine, kaablikõidikute koostamine ja rahvusvaheline kaubavedu. 2016. aasta tegevusest oli suurema osatähtsusega elektrimaterjalide valmistamine 56%, kaablikõidikute koostamine 22%, plasttoodete valmistamine 14%, rahvusvaheline kaubavedu andis 9% käibest. 2016. aasta käive oli 7,7 miljonit eurot, kasvades 24,4% võrreldes aasta varasemaga, eksport moodustab 80% käibest. Aasta lõpuks kasvas töötajate arv 163-ni (aasta varem oli 133 töötajat).

Faasion OÜ – nominent

OÜ Faasion on 1996. aastal kolme tegusa mehe poolt asutatud kaubandusettevõtte. Müüdavateks toodeteks on ehitusmaterjalid, tööriistad ning aiakaubad. Ettevõtte on pidevalt suurendanud kaupade sortimenti ja on aastatega kasvanud Hiiumaa suurimaks ehitusmaterjalide müüjaks. Tegemist on hiidlaste jaoks väga vajaliku ettevõttega, milleta ei saa läbi, kui mõni ehitustöö käsil. Tegutseb renditud avaral äripinnal, mis asub aadressil Põllu 32, Kärddlas. 2016. aastal oli Faasioni müügitulu 4,4 miljonit eurot, suurenedes aastaga 10,4%. Ettevõttes töötab 21 inimest.

Siimumets OÜ – nominent

Metsandusega tegeleva ettevõtte tegevusalad varieeruvad raie- ja metsaveo teenusest kuni hakke tootmiseni ja alade taastamiseni. Projektipõhine alade taastamine oligi 2016 osatähtsusega suurima osatähtsusega tegevusala, moodustades 57% käibest. Tegemist oli EL projektide raames toetatava tegevusega, kus puhastatakse taastatavad alad puudest ja võsast, ning avatakse vaated. Siimumets oli selliste alade puhul tööde teostajaks. Töötajaid oli osatähtsusega 4.

2016. majandusaasta kokkuvõtteks

20 aastaga on Hiiumaa majanduse struktuur tundmatuseni muutunud. 1997. aastal andis 40% kogukäibest Hiiu Kalur koos kõigi tütarettevõtetega ning enamus majandusest oli seotud kalapüügi ja -töötlemisega. Tänapäevane majandus on oluliselt rohkem hajutatud – tööstus annab ca 30% käibest (plast sealhulgas 22%). Plastitööstuse käive on kahekümne aastaga kasvanud 25 korda, lisandväärtus seitse korda. Toiduainetetööstuse käive on sama ajaga kahanenud viis korda, seda peamiselt lõppenud konservitootmise tõttu. Kogukäive on kahekümne aastaga kasvanud 3,5 korda suuremaks. Tore on leida 1997. aasta edukate nimekirjast mitmeid ka täna edukalt tegutsevaid ettevõtteid – B-Plast, Dale LD, Faasion, M ja P Nurst, Hiiumaa Tarbijate Ühistu. Need on ettevõtted, kes on suutnud muutuvate aegade kaasa käia ja edasi areneda.

2016. aastal said reaalsuseks suursaarte parvlaevaühenduse ümberkorraldused. TS Laevad alustas liiklust Väinamerel, tasapisi jõudsid kohale ka lubatud uued laevad. Parvlaevaühendus on Hiiumaa elu alus – laeva abil liiguvad kõik siin toodetud kaubad ja kaupade tootmiseks vajalik toore. Selleta ei saa Hiiumaale nii vajalikud turistid ega suvehiidlased. Jätkuna 2014.–2015. aasta probleemidele transpordiühendustega oli ka vedaja vahetuse periood raske ja ühenduse kvaliteet kohati taluvuse piire kompav.

Hiidlased on kannatlik rahvas – lootuses, et praamiliikluse kvaliteedi tase saab olema varasemaga võrreldes kõrgem, kannatati ära ka üleminekupe-riood. Kaks uut laeva, lühem ülesõiduaeg ja tihedam liiklus on tänaseks saanud reaalsuseks. Naiivne oleks loota, et pelgalt ühenduste kvaliteet toob Hiiumaale investeringuid ja inimesi juurde. Pigem usun, et kvaliteetsed ühendused on hügieenifaktor, mis võiks meelitada saarele rohkem turiste, tuua juurde kaugtöökohti ja takistada praeguseid ettevõtteid lahkumast või tootmist lõpetamast.

Vaadates demograafilist situatsiooni, siis meil rõõmustamiseks erilist põhjust ei ole. Hiiumaa loomulik iive sel sajandil veel positiivne olnud ei ole. Sellest tulenevalt on viimase 10 aastaga hiidlasi 500 võrra vähem. Positiivseid märke on siiski ka – vaatamata Tallinna suurele tõmbele, on Hiiumaa ja Saaremaa suutnud rändesaldo osas positiivseid tulemusi näidata. Mõlemal saarel oli viimase viie aastaga kaks aastat, kus rändesaldo oli plussis. Samuti on mõlemad saared kaotanud viimase viie aastaga alla 1% elanikkonnast. Seevastu mujal selliseid signaale ei paistnud – keskmine kaotus oli 3-4%. Sellest võib järeldada, et hea elukeskkonnana on saared suutnud Tallinnale pisutki vastu seista. Samas on järjest rohkem selliseid töökohti, kus töö füüsiline asukoht ei ole enam oluline. Paljusid töid saab kaasaegse tehnoloogia abil teha Hiiumaal kadaka all istudes. Kui arvestada paranenud transpordiühendustega, siis usun, et rändesaldo osas võime samalaadseid trende näha ka edaspidi.

Levib mulje, et meie riik ei ole suutnud Eesti regionaalselt tasakaalus- tatud arengut tagada. Järjest suurem on Harjumaa ja teiste piirkondade erinevus regionaalses SKT-s, keskmises palgas ja inimeste arvus. Ootaks riigilt konkreetset ülesannet Hiiumaale – mõni oluline riigi funktsioon võiks olla ka sellel väikesel saarel. Seda soodustab tehnoloogia areng ja töö asukoha mõiste hägustumine. Tõsi, vaja on (poliitilist) tahet ja pisut teistmoodi mõtlemist. Mulle meeldib Swedbanki viimase aja värbamiste loogika, kus iga uue töökoha loomisel tuleb põhjendada, miks see peaks olema Tallinnas, mitte vastupidi. Siit on riigil üht-teist õppida.

Elmo Harjak
Swedbank AS

Koostajad

Sihtasutus Tuuru

Vabrikuväljak 1, Kärkla, Hiiu vald 92411

Tel: + 372 517 5585

www.tuuru.edu.ee

Sihtasutus Tuuru kuulub üle-eestilisse maakondlike arenduskeskuste (MAK) võrgustikku, kus töötab üle 130 spetsialisti ja konsultandi.
www.arenduskeskused.ee

Pakume tasuta nõustamist ettevõtjatele, investoritele, mittetulundusühingutele ja kohalikele omavalitsustele. Algatame ning viime ellu maakonnale olulisi projekte.

Swedbank Kärkla kontor
Keskväljak 5a, 92413 Kärkla
e-post: elmo.harjak@swedbank.ee

Hiiu Maavalitsus
Leigri väljak 5, 92401 Kärkla
e-post: info@hiiu.maavalitsus.ee
www.hiiu.maavalitsus.ee

Hiiumaa Omavalitsuste Liit
Leigri väljak 5, 92401 Kärkla
e-post: hol@hiiumaa.ee
www.hol.hiiumaa.ee

Hiiumaa Ettevõtjate Liit
Põllu tn 32, 92412 Kärkla
e-post: tanel@faasion.ee

Fotod: Hiiumaa Fotoprojekt MTÜ, pixabay.com, www.yachts-service.ee, Dale AS

Trükk: Sunprint Invest

Allikad

Äreregister (ettevõtete majandusaasta aruanded), kohalike omavalitsuste majandusaasta aruanded ja arengukavad, majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi, maaeluministeeriumi ja rahandusministeeriumi 2016. aasta majandusülevaated, maksu- ja tolliamet, statistikaamet.

